Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 297 (13786) | 1974 оной декабриин 20, пятница | Сэн 2 мүнгэн.

«МЕТЕОР» НИИДХҮҮЛЭН ТАБИГДАА

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

Дэлхэйе тойрон ниидэхэ «Метеор» гэжэ метеорологическа хэмэл одон 1974 оной декабриин 17-до Советскэ Союзhаа табигдаа. Сагай уларил шэнжэлэн тодорхойлхын тула хэрэглэгдэхэ метеорологическа мэдээнүүдые суглуулан абалга — хэмэл одоной гол зорилго болоно.

Үүлэнэй хэлбэр шэнжые, Дэлхэйн бүмбэрсэгэй гэрэлтэhэн ба hүүдэр талануудтахи саhанай бүридэлые зураглан буулгаха, тэрэшэлэн Газар дэлхэйн атмосферэдэ тунадаг, тарадаг халуун элшэ тухай мэдээнүүдые абаха метеорологическа аппаратура энэ хэмэл одон дээрэ тодхогдонхой.

Энэ аппаратура hаадгүй hайнаар хүдэлнэ. Залан ябуулдаг-тоолон тодорхойлдог центр эндэ ороhон мэдээнүүдые шэнжэлнэ. Метеорологическа мэдээнүүд шэнжэлэгдэхэ ба хэрэглэгдэхын тула СССР-эй Гидрометцентртэ ородог юм.

СССР-эй юhэдэхи зарлалай Верховно Соведэй хоёрдохи сесси

ТҮСЭБТЭ ТАБАН ЖЭЛЫЕ ГАБШАГАЙ АЖАЛААР ДҮҮРГЭХЭ

...юн үндэhэ яhатанай со... арадай түлөөлэгшэд — ...Р-эй Верховно Соведэй ...адууд КПСС-эй ЦК-... Пленумэй шиидхэбэри... ые амжалтатайгаар ...эхэ зорилготой тодо. ... дурадхалнуудтайгаар ...бриин 18-да Кремлиин ... ордон соо суглараа. ...Р-эй юhэдэхи зарлалай ...овно Соведэй хоёрдохи ... эндэ хүдэлмэрөө эхил...

...юзай Соведэй ба На...альностьнуудай Сове... түрүүшын хамтын за... Союзай Соведэй Тү...эгшэ депутат А. П. ...ковэй хүтэлбэри доро ...эй 10 сагта нээгдээ. ...твиин ССР-hээ депута...й даалгабаряар үгэ ...н депутат А. Э. Вос...урадхалай ёhоор, Лат... ССР-hээ Верховно Со... Президиумэй Түрүү...ын орлогшоор Латвиин ...й Верховно Соведэй ...диумэй Түрүүлэгшэ ...ат П. Я. Страутмани... Верховно Совет hунгаа. ...лэхэ зүйлэй хоёрдохи ...алаар СССР-эй Ми...нүүдэй Соведэй Түрүү...ын орлогшо, СССР-эй ...анай түрүүлэгшэ де... Н. К. Байбаков «1975 ... СССР-эй арадай ажа... хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб ...» элидхэл хэбэ. ...лэхэ зүйлэй гурбада...уудалаар СССР-эй фи... министр депутат ... Гарбузов «СССР-эй ... оной гүрэнэй бюджет ... СССР-эй 1973 оной ...й бюджедэй гүйсэд...тухай» элидхэл хээ.

* * *

... часта палатануудай ...ниин зал соо Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат А. П. Шитиковэй түрүүлэлгэ доро СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй нэгэдэхи заседани нээгдэбэ.

Нүхэд **А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, Ф. Д. Кулаков, Д. А. Кунаев, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, В. В. Щербицкий, П. Н. Демичев, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, В. И. Долгих, И. В. Капитонов болон К. Ф. Катушевые** депутадууд үнн удаан үргэлжэлhэн альга ташалгаар угтаба

Сессидэ хабаадагшад наhа бараhан депутадууд А. Ф. Ештокин, В. Н. Кадыров, Н. М. Мурадов гэгшэдэй дурасхаалые хүл дээрээ бодожо хүндэлбэ.

Түсэблэлгын ба бюджедэй, hалбаринуудай комиссинуудай ба залуушуулай хэрэгэй талаар комиссиин үмэнэhөө СССР-эй арадай ажахые 1975 ондо хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб тухай, СССР-эй 1975 оной Гүрэнэй бюджет ба 1973 оной Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай элидхэл түсэблэлгын ба бюджедэй комиссиин түрүүлэгшэ, депутат **Г. И. Ващенко** хэбэ.

КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ талаар туйлагдаhан амжалтанууд коммунис байгуулалтын замаар урагшаа дабшалтын шухала алхам болоо гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Эдэ бүгэдэ Коммунис партиин, тэрэнэй Центральна Комитедэй, манай партиин, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байдалай түлөө дүлэтэ тэмсэлшэ ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Леонид Ильич Брежнев толгойлогшотой Политбюрогой хүтэлбэрилхы, эмхидхэхы үүргые шэнэ хүсэтэйгөөр харуулна гээд депутат хэлэбэ.

Энэ жэлдэ коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулгада шэнэ туйлалтанууд туйлагдаа, гээд элидхэл дотор хэлэгдэбэ. Шухала олон янзын продукци гаргаха, худалдаха даалгабаринууд үлүүлэн дүүргэгдэв. Промышленна үйлэдбэриин ургалта 8 процент болохо. Түсэбhөө гадуур 6 миллиард түхэригэй промышленна продукци худалдагдаха юм.

КПСС-эй XXIV съездын баталhан социальна программые бэелүүлхэ талаар хэдэ хэдэн томо хэмжээ ябуулганууд дүүргэгдэв.

1975 оной арадай ажахын түсэб болбол союзна республикануудай, экономическа районуудай ажахын бүхы hалбаринуудые үргэлжэдэнь хүгжөөхые, промышленна болон хүдөө ажахын продукцийе саашадаа бүри ехээр абадаг болохые, совет арадай материальна болон культурна ажаhуудалые hайжаруулхые хараална.

Промышленна үйлэдбэриин хэмжээнэй ургалта 6,7 процент, национальна олзо доход—6,5 процент ехэ болохоор түсэблэгдэнэ. Таряан ажалай, мал ажалай продукци бүри ехээр абадаг болохо. Хара хүрьhэтэ бэшэ зоной хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана. Арадай ажахыда зорюулагдаhан капитальна hомололгын юрэнхы хэмжээн 113 миллиард түхэригhөө дээшэлнэ.

Арадай гэгээрэл, элүүрые хамгаалга, соёл культура саашадаа хүгжэхэ байна. Хүн зоной олзо доход 5 процентээр ехэ болохо.

Хараалагдаhан эдэ даалгабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула СССР-эй 1975 оной Гүрэнэй бюджет дотор олзын оршо 208,5 миллиард түхэриг хэмжээтэй, гаргаша—208,3 миллиард түхэриг хэмжээтэй байхаар хараалагдаба.

Түсэб болон бюджедые харахадаа, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин үрэ дүнгүүдэй шанарые hайжаруулха асуудалнуудта комиссинууд гол анхаралаа хандуулаа.

Арадай ажахые түлишөөр, түмэрөөр, машина бүтээлгын ба химиин продукцяар хангалга шухала зорилгонуудай нэгэн юм, гээд элидхэлшэ онсолон тэмдэглэбэ. Машина бүтээлгын, металл болбосоруулгын продукци гаргалга 10 процентээр ургаха байна. 5 мянга шахуу шэнэ зүйлэй машинанууд, түхеэрэлгэнүүд болон бусад продукцинууд ашаглагдаха байна. Гэхэ зуура, шэнэ машина болон түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргалга ургажа байhан

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта).

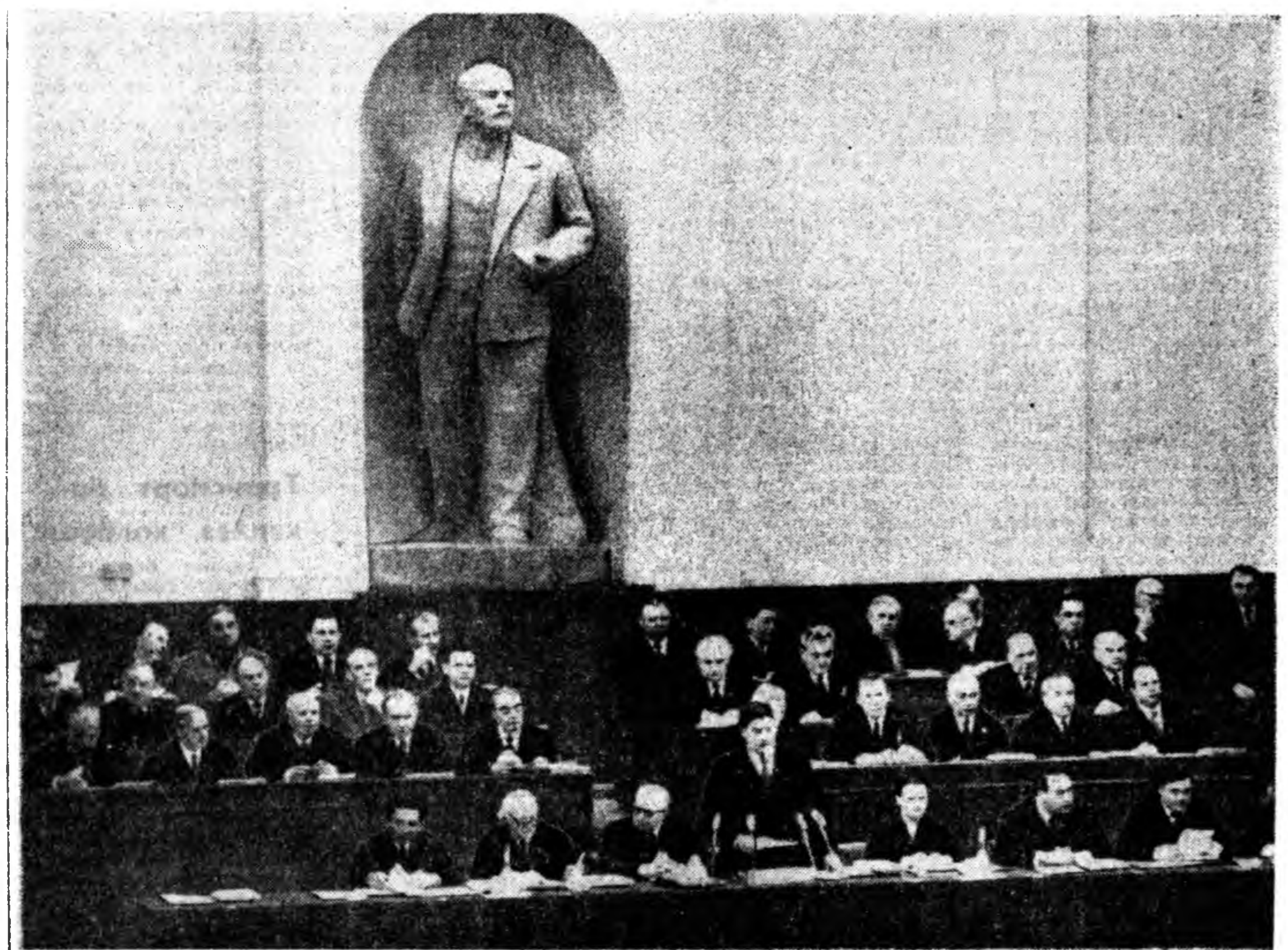

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сесси нээлгын үедэ. Фототелеграфаар абтаhан зураг.

1975 ОНДО СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ТУХАЙ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ депутат Н. К. БАЙБАКОВОЙ хэhэн элидхэл

...д депутатууд!

...5 ондо, юhэдэхи табан ... түгэсхэхы жэлдэ ...эй арадай ажахые хүг... гүрэнэй түсэбые ...эй Министрнүүдэй Со... ССР-эй Верховно Со... мүнөө болоожо байгаа ... үзэмжэдэ табина.

...5 ондо бэелүүлэгдэхэ ... тухай элидхэхын урда тээ 1974 оной туршада, мүн табан жэлэй дүрбэн жэлэй туршада бүхы дээрэнь арадай ажахые хүгжөөhэн зарим дүнгүүд дээрэ тогтохыемни зүбшөөгыт.

...ОНДО БА ТАБАН ЖЭЛЭЙ ДҮРБЭН ...ЛЭЙ ТУРШАДА ТҮСЭБЭЙ ...ҮРГЭЛТЫН ҮРЭ ДҮНГҮҮД

... жэлдэ Советскэ Сою... коммунис парти дотоо... болон гадаадын полити... манай Эхэ ороной бо... ...ы социалис хани нэ... оронуудай хүсэ ша... саашадань бэхижүүл... ...этэ нилээд ехэ ам...нуудые туйлаа. КПСС-...гай Генеральна сек... нүхэр Л. И. Брежне...вай партиин экономи... политикын шухалын ... асуудалнуудаар хэлэ...нүүд КПСС-эй XXIV ... түүхэтэ шиидхэбэ...ые бэелүүлэн, урма ...гоор ажаллажа бай...ы совет арадай дун...ай болон политическэ ...дэбжэлтэ үүсхэhэн

...лис мүрысөөнэй үр...эр дэлгэрhэнэй, хү... ...шэн ангиин, колхоз...шадай, совет интел...ин шэн габьяатаар ...анай ашаар, пар...тэрэнэй Центральна ...эй, партийна, совет... профсоюзна, комсомо... организацинууд болон ... органуудай ехэ но...хэ, эмхидхэлэй хү... ябуулhанай ашаар ... ороной экономико ... шэнэ ехэ алхам ... Национальна доходой ...адаг хубиин ургал... ...эгшэ оной хэмжээн...үлбал, 1974 ондо 5 ... болохо, харин та...лэй дүрбэн жэлэй ... тэрэ 63 миллиард ...эр гэхэ гү, али 23,6 ...ээр нэмээхэ байна.

...а ондо промышлен... ...үйлэдбэриин хэмжээн 8 ...ээр ехэ болохо гэжэ хүлеэгдэнэ, харин жэлэй даалгабари 6,8 процент байhан юм. 6 миллиард шахуу түхэригэй продукци, түсэбhөө гадуур худалдагдаха. Табан жэлэй дүрбэн жэлэй туршада промышленна продукциин ургалта 121 миллиард түхэриг гэхэ гү, али 33 үлүүтэй процент болохо юм.

1974 ондо сагай уларилай муу байбашье hаань, хүдөөгэй ажалшадай шэн габьяата хүдэлмэриин ашаар ниитэ дээрээ 195,5 миллион тонно ороохо таряан абтаба. 1973 ондо эгээн ехэ ургаса хуряагдаhан байгаа hаань, мүнөө жэлэй ургаса энээнэй удаадахи ехэ туйлалта болоно. Хэзээ хэзээнэйхиhээ ехэ түүхэй хлопогой ургаса — 8,4 миллион тонно хуряагдаа. Энэнь түсэбтэ даалгабариие нилээд ехээр үлүүлнэ. 1974 оной түсэбтэ хараалагдаhанда орходоо, мал ажалай продукци ехээр худалдан абахаар хүлеэгдэнэ. Гэхэтэй хамта саахарай свёкло, тоhолиг болон бусад зарим ургамалнуудай үрэhэ хуряаха талаар даалгабаринуудые гүйсэд дүүргэжэ шадаагүйбди.

Хүдөө ажахын ниитэ продукцинь, муу уларилта хоёр жэлэй байгаашье hаань, табан жэлэй дүрбэн жэлэй туршада наймадахи табан жэлэй тус үетэй сасуулбал, 15 процентhээ үлүүгээр нэмэхэ юм. Энэ хадаа хүдөө ажахын материально-техническэ үндэhэ hуурие бэхижүүлхэ талаар парти, правительствын саг үргэлжын оролдолгын аша үрэ мүн.

Транспорт хүгжөөхэ талаар нилээд ехэ хүдэлмэри бэелүүлэгдээ. Бүхы янзын транспортаар ашаа шэрэхэ түсэб мүнөө жэлдэшье, мүн табан жэлэй дүрбэн жэлэй туршада бүхы дээрэньшье үлүүлэн дүүргэгдээ.

Табан жэлэй үнгэрhэн жэлнүүдэй туршада барилгын ехэ программа бэелүүлэгдээ. Бүхы олзо оршын талаар абажа харабал, 1974 ондо арадай ажахыда зорюулагдаhан капитальна hомололго 105 миллиард гаран түхэриг болохо. Харин табан жэлэй дүрбэн жэлэй туршада 387 миллиард түхэриг болохо гэхэ гү, али түсэбтэй тааруу байха юм.

Энээнэй ашаар үйлэдбэриин гол фонднуудые 1970 онойхитой сасуулбал, 1,4 дахин ехэ болгохо арга олдоо. Арадай ажахын бүхы hалбаринуудта шэнэ предприяти, цех болон түхеэрэлгэнүүд ашаглалгада оруулагдаа. Дүрбэн жэлэй туршада 1,7 мянга шахуу гүрэнэй томо промышленна предприятинууд, олон шэнэ цехүүд болон ажаллажа байгаа предприятинуудта шэнэ үйлэдбэринүүд ашаглалгада оруулагдаа.

Үнгэрhэн жэлнүүдэй туршада экономикын хүгжэлтые эршэдхэхэ эрхэ нүхэсэлнүүдэй үүргэ дээшэлүүлэгдээ. Хүтэлбэриие нарижуулха, үйлэдбэри болон ажалай эмхидхэлэй хэмжээе дээшэлүүлхэ, тэрэшэлэн наука болон техникын туйлалтануудые арадай ажахын бүхы hалбаринуудта нэбтэрүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри бэелүүлэгдээ. Үйлэдбэриин хүгжэлтые эршэдхэхэ эрхэ нүхэсэлнүүдэй үүргын ехэ болоhониинь юун дээрэ харагданаб гэхэдэ, жэшээнь, ажалай бүтээсые дээшэлүүлhэнэй ашаар табан жэлэй үнгэрhэн жэлнүүдэй туршада промышленна продукциин ургалтын 84 процентынь туйлагдаhан байна. Харин энэнь наймадахи табан жэлдэ 73 процент байhан юм. Дүрбэн жэл соо ажалай бүтээсэ промышленностьда 26,4 процентээр, барилгада 22,6 процентээр ба хүдөө ажахыда 14,6 процентээр ехэ болобо. Эдэ бүгэдэ хадаа хэрэглэмжэ болон нөөсэлгэдэ ашаглагдадаг национальна доходые хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлхэ шиидхэхы эрхэ нүхэсэл болоhон байна.

Национальна доходой ургалта арадай материальна болон культурна хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар КПСС-эй XXIV съездын хараалhан үргэн ехэ программые эрид шууд бэелүүлхэ арга олгоо. Эдэ жэлнүүдэй туршада хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлhэн, колхозниктуудай ажалай түлөөhэн дээшэлүүлэгдээ, пенси болон стипендинүүдэй хэмжээн нэмээгдээ. Табан жэлэй дүрбэн жэлэй туршада бүхы дээрээ хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай hарын дундуур хэмжээнэй салин хүлhэн 15 үлүүгэй процентээр нэмээгдэhэн, харин колхозниктуудай ажалай түлөөhэн 22 процентhээ үлүү болоhон байна. Хүн бүхэн дээрэ хаража үзэбэл, бодото олзо доход 19 процент шахуугаар ехэ болохо юм. Хэрэглэмжын ниитэ фонднууд байгша ондо 83 миллиард түхэригтэ хүрэжэ, дүрбэн жэлэй туршада 30 процент шахуугаар ехэ болохо.

1974 ондо гүрэнэй болон кооперативна наймаагаар дамжуулан, хүн зондо 11 миллиард шахуу түхэригөөр ехэ эд товарнууд худалдагдаха байна. Эд товарай эрьесын ургалта табан жэлэй дүрбэн жэлэй туршада 41 миллиард гаран түхэриг болохо. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ, дүрбэн хүнhөө бүридэдэг бүлэ табан жэлэй эхинэйхидэ орходоо дунда зэргээр жэлэй туршада 575 түхэригөөр ехэ эд товар худалдажа абадаг болоо гээшэ.

Совет хүнүүдэй гэр байрын байдал саг үргэлжэ hайжаруулагдана. Табан жэлэй үнгэрhэн жэлнүүдэй туршада хамта дээрээ 436 миллион шахуу дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдажа, энээнэй ашаар 45 миллион гаран хүнэй гэр байрын байдал hайжаруулагдаа. Элүүрые хамгаалгын, гэгээрэлэй болон соёл культурын эмхи зургаануудые бариха талаар мүн лэ ехэ программа бэелүүлэгдээ. Ажалшадай ажал хүдэлмэриин болон амаралтын эрхэ нүхэсэл нилээд hайжаруулагдаа.

Совет хүнүүд туйлагдаhан амжалтануудаараа гүйсэд үндэhэтэйгөөр омогорхохо эрхэтэй. Үнгэрhэн дүрбэн жэлэй туршада манай орон Коммунис партиин хүтэлбэри доро үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ, арад зоной байдал hайжаруулха, ороной экономическа хүсэ шадал болон бэеэ хамгаалха шадабариие бэхижүүлхэ талаар нилээд ехэ амжалтануудые туйлаба.

Энэ сессиин урда тээхэнэ болоhон КПСС-эй ЦК-гай Пленум 1975 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые гол түлэб hайшаагаа. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Пленум дээрэ ехэ үгэ хэлэжэ, юhэдэхи табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтын ябасые гүнзэгыгөөр шэнжэлhэн, табан жэл амжалтатайгаар түгэсхэхэ тушаа гол зорилгонуудые, мүн ерэхэ табан жэлдэ манай экономикые хүгжөөхэ хараа шэглэлые тодорхойлhон байна.

Л. И. Брежневэй хэлэhэн үгэ соо бии байгаа hанамжа тобшололнууд табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй социальна болон экономическа зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ элсүүлхы үүргэ дүүргэхэ, 1975 ондо арадай ажахын түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ талаар партийна, советскэ, профсоюзна болон ажахын органуудай эмхидхэлэй хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ шухалын шухала түлхисэ болохо байhаниинь дамжаггүй.

1975 ОНОЙ ТҮСЭБЭЙ СОЦИАЛЬНА БОЛОН ЭКОНОМИЧЕСКА ЗОРИЛГОНУУД

1975 оной арадай ажахын түсэб хадаа ороной социальна, экономическа болон научно-техническэ хүгжэлтын талаар КПСС-эй XXIV съездын найруулан хараалhан хараа шугамтай зохилдуулан табигдаа. Продукциин шанарые дээшэлүүлхэ, арадай ажахын болон промышленностиин hалбаринуудай хүдэлмэриин аша үрые дээшэлүүлхэ, ороной үйлэдбэриин арга боломжонуудые, арадай ажахыда байгаа бүхы баялигуудые улам дүүрэнээр ашаглаха гээшэ энэ түсэбэй гол онсо шэнжэнь болоно. Энээнэй үндэhөөр арадай ажахын бүхы hалбаринуудта үйлэдбэриин нилээд ехэ ургалта туйлаха, экономическа дүнгүүдые hайжаруулха гэжэ хараалагдана.

Арадай ажахыдахи үйлэдбэриин гол фонднууд жэлэй туршада 61 миллиард түхэригөөр нэмэжэ, жэлэй эсэс багаар 775 миллиард түхэригые үлүүлхэ юм.

Ниитын ажалай бүтээсые 6 процентээр дээшэлүүлхээр хараалагдана. Үйлэдбэриин техническэ хэмжээе нарижуулха, тэрэнэй эмхидхэлые hайжаруулха тушаа даалгабаринуудай бэелүүлэгдэhэнэй ашаар промышленностьда ажалай бүтээсые 5,7 процентээр дээшэлүүлхэ, тиигэжэ промышленна предукциин бүхы ургалтын 86 процентые туйлаха хэрэгтэй. Ажалай бүтээсын дээшэлүүлэгдэhэнэй ашаар барилгахабсаралгын хүдэлмэринүүдэй болон хүдөө ажахын продукциин бүхы ургалтань, тэрэшэлэн түмэр замай транспортаар ашаа шэрэлгын бүхы шахуу ургалтань туйлагдаха ёhотой.

Үйлэдбэриие хүгжөөхэ, тэрэнэй аша үрые дээшэлүүлхэ талаар үгтэхэ даалгабаринууд хэрэглэмжэ болон нөөсэлгэдэ ашаглагдадаг национальна доходой ургалтые 6,5 процент байхаар 1975 оной түсэбтэ хараалха арга олгоно. Национальна доходой абсолютна ургалтань 21,5 миллиард түхэриг болохо юм. Табан жэлэй дүрбэн жэлэй туршада энэнь дунда зэргээр 15,8 миллиард түхэриг байhан.

Промышленность

Экономикын хүгжэлтые бүхы дээрэнь тодорхойлдог арадай ажахын гол hалбари бологшо промышленностиие саашадань хүгжөөхэ гэжэ түсэб соо хараалагдана. Промышленна үйлэдбэри 6,7 процентээр ехэ болохо. Тиихэдэ машина бүтээлгэ, химическэ болон нефтехимическэ промышленность ба арадай ажахыдахи техническэ дэбжэлтые тодорхойлдог промышленностиин бусад hалбаринууд бусадта орходоо түргэнөөр хүгжөөгдэхэ байна. «А» бүлэгэй продукци 7 процентээр, «Б» бүлэгэй продукци 6 процентээр нэмээхэ. Юhэдэхи табан жэлэй жэлнүүдтэ бүхы дээрээ промышленна продукциин ургалта 42 процент болохо, энэнь КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй даалгабаринуудтай таарана

Арадай ажахын хэрэглэмжые хангахын тулада электро-энерги, мүн түлишын гол янзанууд улам ехээр абтаха юм. 1975 ондо 1035 миллиард киловатт-час электроэнерги үйлэдбэрилэгдэхэ байна. 489,4 миллион тонно хэмжээнэй нефть болон газова конденсат, мүн 285 гаран миллиард кубическа метр газ болон 700 миллион тонно нүүрhэ абахаар хараалагдана. Тиихэдээ электроэнерги, нефть болон нүүрhэ абалга КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй даалгабаринуудтай таарaлдаха байна. Түлишын энергетическэ арга боломжын ургалтань гол түлэб ороной зүүн районуудай ашаар туйлагдаха юм.

Нефть илган буйлуулха хэрэгтэ нефтепродуктнуудые абалга ехэ болохо, тэдэнэй шаhар hайжаруулагдаха, высокооктанова бензинүүд, шанарынь hайжаруулагдаhан, hайнаар халдадаг түрхилгын тоhонууд нилээд ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ юм.

Металлургическа промышленность саашадаа хүгжөөгдэхэ. Булад хайлуулга 142 миллион тонно үлүүлхэ. КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдтэ мүн лэ иимэ тоо хараалагдаhан байгаа. Бэлэн прокадые үйлэдбэрилгэ 5 процент шахуу ехэ болохо, харин 6,2 процентээр ехэ булад соргонууд бүтээгдэхэ юм. Металлопродукциин шухал, алмууhатай янзануудынь: хүйтэн аргаар хабтайлгагдаhан ба трансформаторна булад, мүн халуун аргаар шанаржуулагдаhан бүхэ бэхи түмэрнүүд, эрхим шанартай прокат болон хабтайлгамал түмэрэй алмууhатай бусад янзануудынь бусадта орходоо ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ ёhотой. Продукциин эдэ янзануудай ургалтын хэмжээн 10-hаа 30 процент хүрэтэр болохо.

Үнгэтэ металлургида алюминии, зэд, никель болон бусад үнгэтэ металлнууд ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ.

Химическэ болон нефтехимическэ промышленность бүлюу түргэнөөр хүгжөөгдэхэ юм. КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдэй ёhоор, ерэхэ жэлдэ минеральна үтэгжүүлгэ үйлэдбэрилгэ 90 миллион тоннодо хүргэгдэжэ, энээнэй ашаар хүдөө ажахые үтэгжүүлгээр бүри hайнаар хангаха арга олдохо байна.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

СССР-эй юһэдэхи зарлалай Верховно Соведэй хоёрдохи сесси

1975 ОНДО СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ТУХАЙ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Синтетическэ дабирхайнууд болон пластическа массануудые үйлэдбэрилгэ 12 үлүүтэй процентээр ехэдхэгдэжэ, 2,8 миллион тонно үлүүлхэ байна. Тиихэдэ полиэтилен, полистирол болон полипропилен ба химическэ продукциин хэдэн бусад янзанууд бусадта орходоо түргэнөөр ехэдхэгдэхэ юм. Холимол болон орёо бүридэлтэй минеральна үтэгжүүлгын хэмжээе 80 процентдэ хүргэхэ шухала. Харин энэнь 1970 ондо 62 процент байһан юм. Тиимэ үтэгжүүлгэнүүд дотор тэжээлэй бодосууд дунда зэргэнь 37 процент хүрэтэр байха ёһотой. Харин табан жэлэй эхиндэ тэрэнь 29 процент байһан юм. Химическэ утаһануудые бүтээлгэдэ синтетическэ утаһа болон һабагшануудые үйлэдбэрилгэ ехэ болгогдохо, харин синтетическэ каучугуудһаа байгаалиин каучугай орондо хэрэглэгдэдэг янзануудынь ехээр бүтээгдэхэ байна.

Целлюлозно - саарһанай промышленностьда 1975 ондо 8 гаран процентээр ехэ целлюлозо, 11 процент шахуу ехэ картон, 2,2 процент ехэ саарһа үйлэдбэрилэн абаха гэжэ түсэблэгдэбэ.

Колхоз хоорондын предприятинуудые хараада абалсаад байхада, 1975 ондо 122 миллион гаран тонно цемент үйлэдбэрилхэ гэжэ түсэблэгдөө. Энэнь КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдтэй тааралдана. Шифер, зөөлэн хушалта, асбест, али бүхы янзын шэл, түргэнөөр хатуужадаг, айхабтар бүхэ шанартай портландцемент, шэмэглэлгын ялагар плиткэнүүд болон илангаяа байрын барилгада хэрэглэгдэдэг шэмэглэлтын материалнуудые ехээр бүтээн гаргаха гэжэ хараалагдана.

Бүхы арадай ажахын техническэ дэбжэлтые хангажа байгаа хүндэ промышленностиин гол һалбари болохо машина бүтээлгые хүгжөөлгэдэ түсэб дотор ехэ анхарал хандуулагдана. 1975 ондо машина бүтээлгэдэ болон металл болбосоруулгада 139 миллиард түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ гү, али 1974 онойхидо орходоо 10 процентээр ехэ продукци бүтээхэ гэжэ хараалагдаа. Харин табан жэлэй туршада энэнь 70 процентээр ехэ болохо ёһотой. Энэ тоо мүн лэ КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдтэй тааралдана.

1975 ондо машина бүтээлгэдэ түхеэрэлгын хэдэн шэнэ янзануудай айхабтар олон хэмжээгээр бүтээн гаргагдаг болохо, тиихэдэ түрүү түхеэрэлгэ ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ юм. Тоотой программа хүтэлбэритэй станогууд 20 гаран процентээр ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ. Тиихэдэ машина бүтээлгэдэхи автоматическа болон хахад автоматическа лининүүд 11 процентээр, [illegible] түмэр хэблэн гаргадаг автомадууд [illegible] ехээр бүтээгдэхэ. Бургаг муу газараар ябажа шадаха автомобильнууд 10 шахуу процент ехээр, гүйсэдхэхы механизмууд 19 процент ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ байна. Мүн арадай ажахын бусад һалбаринуудшье шэнэ, урданайхиһаа һайн түхеэрэлгэнүүдые абаха юм.

Арадай хэрэглэлэй эд товарнуудые улам ехээр бүтээн гаргаха талаар хэдэн олон хэмжээнүүдые бэелүүлхэ гэжэ 1975 оной түсэб соо хараалагдаа. Тиихэдээ эд товарнуудай сортыень үргэдхэхэ, шанарыень һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Бүд үйлэдбэрилгэ 10,2 миллиард дүрбэлжэн метртэ хүргэгдэхэ. Тиихэдээ меланжева, камвольно бүдүүд, костюмай бүдүүд нилээд ехэ хэмжээгээр бүтээгдэхэ. Тэрээндэ зэргэдэһэн нарин ноохон ехээр оруулагдаха, мүн һайн шанартай бусадшье бүдүүд нэхэгдэхэ юм. Оёдолой промышленностьда түхэл маягаа алдададаггүй трикотажна бүдөөр костюмууд ехээр оёгдохо, ангай арһа газаань няаһан хубсаһан, мүнөө үеын синтетическэ бүдөөр, тэрэ тоодо хээ зурагтай бүдүүдээр платн болон плати-костюмууд ехээр оёгдохо юм. Гуталай шанар һайжаруулгада ехэ анхарал хандуулагдаха. Бүхы дээрээ хүнгэн промышленностиин продукци 1975 ондо 4,6 процентээр ехэ болохо, харин табан жэлэй туршада 24 үлүүтэй процентээр нэмээхэ юм.

Эдеэ хоолой промышленностиин продукци 4,7 процент ехэ болохо, тиихэдэ продукциин сортнь саашадаа һайжарха, мүн хүн зоной дуратай продукци урданайхиһаа ехээр бүтээгдэдэг болохо байна. Табан жэлэй туршада эдеэ хоолой промышленностиин продукци 29 шахуу процентээр ехэ болохо юм.

Культурно - ажаһуудалай хэрэглэлэй болон ажахын хэрэглэлэй эд товарнуудые ехээр бүтээн гаргаха хэрэгтэ түсэб дотор ехэ анхарал хандуулагдана. Эдэ товарнууд 8 процент шахуу ехээр, харин табан жэлэй туршада 60 гаран процент ехээр бүтээгдэхэ байна. Тиихэдэ мебель, час, амһарта, ажаһуудалай химиин эд товарнууд, холодильнигууд, ювелирнэ хэрэгсэлнүүд, мотоциклнууд болон удаан хэрэглэлэй бусад товарнууд ехээр гаргагдаха байна.

Нютагай промышленностиин продукци үйлэдбэрилгые 5,5 процентээр ехэдхэхэ гэжэ хараалагдана. Тиихэдэ нютагай түүхэй эдээр хэгдэһэн продукцинууд олошорхо, мүн арадай уран олзоборилгын хэрэгсэлнүүд болон сувенирнүүд нилээд ехээр бүтээгдэхэ байна.

Арадай хэрэглэлэй эд товарнуудые улам ехээр бүтээдэг болохо, тэдэнэй янза сортнуудые олошоруулха, шанарыень һайжаруулха талаар юһэдэхи табан жэлдэ ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Гэбэшье арадай хэрэглэмжын эд товарнуудые үйлэдбэрилгын [illegible]

Энээнтэй дашарамдуулан, союзна республиканска промышленностиин министерствэнүүд, Министрнүүдэй Соведууд [illegible]

Үйлэдбэриин ашаа үрые дээшэлүүлхэ гээшэ научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэлгэтэй таһаршагүй холбоотой юм гэжэ КПСС-эй XXIV съезд дээрэ онсолон тэмдэглэгдэһэн байгаа. 1975 ондо промышленна продукциин 5 мянга шахуу шэнэ янзануудые үйлэдбэрилжэ эхилхэ, тэрэ тоодо ниитэ гүрэнэй түсэбөөр 1100 гаран янзын продукци бүтээн гаргадаг болохо хэрэгтэй. 600 шахуу түрүү технологическа аргануудые. Үйлэдбэриие оньһожоруулха, автоматизаци бэелүүлхэ хэрэгсэлнүүд ашаглагдажа эхилхэ юм.

Машина бүтээлгын продукциин шэнэ янзануудые үйлэдбэрилэн гаргаха талаар илангаяа ехэ зорилгонууд хараалагданхай.

Үйлэдбэриие техническэ талаар хангаха хэрэгые һайжаруулһанай, транспортдахи болон складтахи хүдэлмэринүүдые оньһожоруулһанай, тэндэ автомат хэрэгсэлнүүдые нэбтэрүүлһэнэй ашаар промышленностьда гар ажалһаа оньһожоруулагдаһан болон автомадаар хангагдаһан ажал хүдэлмэридэ 480 мянга шахуу хүдэлмэришэдые оруулха арга олдохо юм.

Эрдэм ухаа хүгжөөхэ ба үйлэдбэридэ научно-техническэ туйлалтануудые ашаглаха талаар түсэбөөр хараалагдаһан зорилгонуудые шиидхэхын тулада 1974 онойхитой сасуулбал, наука, техникэ хүгжөөлгэдэ 6,4 процентээр ехэ мүнгэ зөөри гаргашалагдаха байна.

Хүдөө ажахы

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар манай партиин найруулан зохёоһон удаан болзорой комплексно программые бэелүүлхэ, энэ һалбарида бата бэхи материально-техническэ бааза байгуулха, тиигэжэ продукциие таһалгаряагүйгөөр дээшэлүүлхэ гээшэ 1975 оной түсэбэй шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Энээнэй ёһоор хүдөө ажахын үйлэдбэриин технологи болон эмхидхэлые саашадань нарижуулха, наука болон түрүү дүй дүршэлэй эгээн шэнэ туйлалтануудые нэбтэрүүлэн, тэрэнэй техническэ хэмжээе дээшэлүүлхэ, газар дайда, техникэ, материальна хэрэгсэлнүүд болон хүдэлмэриин хүсые ашаа үрэ ехэтэйгээр ашаглаха, продукциин шанарые һайжаруулха, тэрэнэй өөрын үные доошолуулха талаар хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэхэ юм.

Хара хүрьһэтэ бэшэ нютагуудта хүдөө ажахые үргэлжэ дээрэнь хүгжөөхэ талаар РСФСР-тэ хабаатай түсэб дотор даалгабаринууд түрүүшынхеэ хараалагдаба. Энээниие бэелүүлхын тулада капитальна хүдэлмэридэ мүнгэ зөөри һомологдоно, мүн материально-техническэ арга боломжонууд хараалагдана.

Хүдөө ажахын продукци ниитэ дээрээ ерэхэ жэлдэ 100 миллиард түхэригые үлүүлхэ байна. Табан жэлэй туршада бүхы дээрэнь хүдөө ажахын продукциин жэл бүриин дунда зэргын хэмжээнэй үйлэдбэри үнгэрэгшэ табан жэлэйхитэй сасуулбал, 16,5 процентээр ехэ болохо юм.

Газар ажал болон мал ажалые саашадаа улам болбосон ёһоор эрхилһэнэй, тарилгын талмайн байгууламжые нарижуулһанай, ургаса улам ехэдхэһэнэй, мал ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлһэнэй ашаар гол түлэб хүдөө ажахын продукциие ехээр үйлэдбэрилдэг, ехээр худалдадаг болохо гэжэ хараалагдана.

Табан жэлэй туршада бүхы дээрээ хүдөө ажахыда һомологдохо али бүхы олзо оршоһоо үйлэдбэриин барилгада 113 миллиард түхэриг абтажа, ашаглагдаха, энэнь табан жэлэй түсэбэй даалгабаринуудые үлүүлхэ юм. Арадай ажахыда зорюулагдаха үйлэдбэриин капитальна хүдэлмэриин һомололгодо эндэ заагдаһан мүнгэ зөөриин хубинь бүхы дээрээ 30 шахуу процент болохо байна.

1975 ондо хүдөө ажахыда 72,4 миллион тонно, ондоогоор хэлэхэдэ, байгша онойхиһоо 12 процентээр ехэ минеральна үтэгжүүлгэ үгтэхэ юм. Бүхы дээрээ табан жэлэй туршада 300 миллион шахуу тонно минеральна үтэгжүүлгэ үгтэхэ, энэнь наймадахи табан жэлэйхидэ орходоо 1,6 дахин ехэ.

Үйлэдбэриин предприяти, цехүүдые ашаглалгада оруулха хэрэгэй гээгдэһэн ушарһаа комбайнууд болон тракторна прицепүүдээр хангаха түсэб хүсэд дүүргэгдээгүй. Бэшэ бусад бүхы техникээр хангаха талаар 1975 ондо табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээн дүүргэгдэхэ юм. Бүхы дээрээ табан жэлэй туршада хүдөө ажахыдамнай хамтадаа 35 миллиард гаран түхэригэй хүдөө ажахын техникэ эльгээгдэхэ гэхэ гү, али энэнь наймадахи табан жэлэйхидэ орходоо 52 процентээр ехэ байха юм.

1975 ондо урда урданайхиһаа ехэ хэмжээнэй газар шанаржуулан һайжаруулагдаха. Гүрэнэй капитальна хүдэлмэридэхи һомололгын ашаар 985 мянган гектар газарые уһалагдадаг болгохо, харин табан жэл соо бүхы дээрээ 3,7 миллион гектар газар уһалагдадаг болохо ёһотой. Энэнь табан жэлэй түсэбэй даалгабаринуудые үлүүлнэ. 1 миллион гаран гектар газарые хатааха, харин табан жэлэй туршада 4,4 миллион гектар газар хатааха гэжэ хараалагданхай. Мүн уһалагдадаг газарай шанарые һайжаруулха гэжэ хараалагдана.

7,7 миллион толгой түрэдэг тахяануудтай ба жэлэй туршада 20,6 миллион мяхалиг шубуу үсхэбэрилхэ аргатай шубуунай фабрикануудые, мүн 1,4 миллион толгой гахайнуудые тэжээхэ, шахаха комплекснуудые ашаглалгада оруулха гэжэ 1975 оной түсэбтэ хараалагдаба. Үхэрэй мяха абаха комплекснууд урданайхиһаа олоор баригдаха юм. Колхоз, совхозуудта малай байрануудые барилгада нилээд ехэ мүнгэ зөөри һомологдоо.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ тухай хэлэхэ зуураа, элидхэлшэ эрдэм ухаан болон түрүү дүй дүршэлэй туйлалтануудые, шэнэ сортнуудые эдэбхитэйгээр бодото байдалда нэбтэрүүлхэ, сорт һайжаруулгын хүдэлмэриие шэнэ хэмжээндэ хүргэхэ шухала гэжэ онсолон тэмдэглэбэ.

Транспорт ба хэлхеэ холбоон

Транспорт болон хэлхеэ холбооной талаар арадай ажахын ба хүн зоной хэрэглэмжые улам гүйсэдөөр хангаха гэжэ түсэб дотор хараалагдана. Транспортын бүхы янзануудай ашаа шэрэлгые 1975 ондо 6,5 процентээр, пассажирнуудые шэрэлгые 5,5 процентээр ехэдхэхэ гэжэ түсэблэгдэнэ. Тиихэдэ 1975 ондо хоолой соргын транспорт булюу түргэнөөр хүгжөөгдэжэ, 22 шахуу процентээр нэмэхэ, мүн тэрэшэлэн автомобильна транспорт 9 процентһээ үлүүгээр ехэ болохо байна. Түмэр замай транспортаар ашаа шэрэлгэ 3,9 процентээр ехэдэхэ.

Транспортын материально-техническэ баазые бэхижүүлхэ хэрэгтэ нилээд ехэ мүнгэ зөөри һомологдоно 800 километр шэнэ ба 735 километр хоёрдохи замуудые барижа ашаглалгада оруулха, 738 километр замые электрижүүлхэ, мүн 2900 километр шахуу түмэр замые автоблокировкоор болон диспетчерскэ централизацияар хангаха гэжэ хараалагдана. Байгал-Амарай түмэр замай барилгада үргэн ехэ ажал хүдэлмэри хэгдэхэ байна.

Далайн транспорт шэнэ суднануудаар хангагдаха. Тэрэ тоодо ашаае гонзогороор ашаалдаг суднанууд, лесовоз-пакетовозууд, контейнеровозууд болон тусхай янзын бусад суднанууд бии болохо. Агаарай транспортые саашадань хүгжөөхэ гэжэ түсэбөөр хараалагдана. Арадай ажахые болон ороной хүн зониие хэлхеэ холбооной, радиодамжуулгын болон телевидениин хэрэгсэлнүүдээр хангалга һайжарха юм.

Капитальна барилга

1975 ондо ехэ хэмжээнэй капитальна барилга хэхэ ёһотой болоно. Энээниие амжалтатайгаар бэелүүлһэнэй ашаар ороной гол фонднуудые нилээд ехэдхэхэ, экономикые удаадахи табан жэлдэ саашадань хүгжөөхэ баазые үргэдхэхэ арга олдохо юм.

Али бүхы олзо оршоһоо арадай ажахыда хэгдэхэ капитальна хүдэлмэринүүдтэ хамта дээрээ 113 миллиард түхэриг зорюулагдаха, энэнь 1974 ондо бэелүүлэгдэхээр хүлеэгдэжэ байһанда орходоо 7,3 процентээр ехэ байха юм. Тэрэ тоодо гүрэнэй капитальна һомололгын хэмжээн 98,6 миллиард түхэриг байха гү, али энэнь 1974 онойхиһоо 8 процентээр ехэ.

Мүн хүдөө ажахыда хэгдэхэ капитальна хүдэлмэридэ нилээд ехэ мүнгэ зөөри һомолхо, тэрэшэлэн тэрээнтэй холбоотой һалбаринуудта, түбхын түрүүндэ минеральна үтэгжүүлгэ ехээр абаха, хүдөө ажахын машинануудые олошоруулха хэрэгтэ, таряа хадагалдаг газарнуудые барилгада мүнгэ зөөри ехээр һомолхо гэжэ хараалагдана.

Арадай ажахы доторхи тэнсүүри тааралдалые тодорхойлдог промышленностиин һалбаринуудта, түбхын түрүүндэ түлишын-энергетическэ һалбаринуудта, хара ба үнгэтэ металлургида, химическэ промышленностьда, машина бүтээлгэдэ, хүнгэн болон целлюлозно-саарһанай промышленностьда хэгдэхэ капитальна хүдэлмэринүүдтэ мүнгэ зөөри булюу түргэнөөр һомолхо гэжэ хараалагдана.

Капитальна хүдэлмэридэ хэгдэдэг һомололгые нэгэдхэхын, үйлэдбэриин предприяти, цехүүдые саг соонь ашаглалгада оруулгые хангахын тулада ашаглалгада оруулагдаха ёһотой барилгануудта үйлэдбэриин барилгада зорюулагдаһан түбэй капитальна һомололгын ниитэ хэмжээнэй 70 процент шахуунь зорюулха гэжэ хараалагдана. Тиихэдээ шэнээр эхилэгдэхэ барилгануудай тооё үсөөрүүлхэ хэрэгтэй. СССР-эй министерствэнүүд болон зургаанууд, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведууд үйлэдбэриин шэглэлтэй һая эхилэгдэжэ байгаа барилгануудай тооё өөһэдынгөө талаһаа эрид үсөөрүүлхэ ёһотой. Тэдэнэр тиимэ барилгануудай данса проектнүүдыень баталдаг ха юм. Тиигээд капитальна хүдэлмэридэ мүнгэ һомолходоо, тэрэнэй барилгын хэды соо үргэлжэлхэ нормотой мүнгыень эрид тааралдуулха ёһотой. Барилгые мүнгэ зөөреэр хангаха тушаа тогтоогдомол дүримүүдэй хэр зүбөөр сахигдажа байһанай хойноһоо хиналтые СССР-эй стройбанк болон госбанк шангадхаха зэргэтэй.

Капитальна хүдэлмэридэ зорюулагдадаг һомололгые улам ашаа үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхын тулада промышленна предприятинуудые һэльбэн шэнэдхэхэ, үргэдхэхэ ба техническэ талаар шэнээр зэбсэглэхэ хэрэгтэ ехэ мүнгэ зөөри зорюулхаар хараалагдаба.

Гүрэнэй зүгһөө капитальна хүдэлмэридэ хэгдэдэг һомололгын ашаар 91,5 миллиард түхэригэй хэмжээнэй гол фонднуудые ашаглалгада оруулха гэжэ түсэблэгдэнэ.

13 миллион киловатт хүсэнэй түхеэрэлгэнүүд турбинна электростанцинуудта ашаглалгада оруулагдаха юм. Тэрэ тоодо 800 мянган киловадай турбинанууд Углегорско болон Запорожско ГРЭС-тэ, 1.200 мянган киловадай түхеэрэлгэ Тогтогульска ГЭС-тэ; 960 мянган киловадайхи — Усть-Илимскэ ГЭС-тэ, 1.000 мянган киловадайхи — Курска атомна электростанцида ашаглалгада оруулагдаха юм.

Хара металлургида дундадуур сортын «450» гэжэ станиие Баруун Сибириин металлургическа заводто, коксын батарейнүүдые Карагандагай металлургическа болон Авдеевскэ коксохимическэ заводто, руда малтан абаха түхеэрэлгэнүүдые Лебединскэ, Новокриворожско, Качканарска болон Днепровско малтамал-шанар жуулгын комбинадуудта ашаглалгада оруулхаар хараалагдана.

Магистральна газопроводууд, нефтепроводууд болон тэдээнһээ таһарһан хоолой соргонууд хамта дээрээ 10 мянга хашуу километр газарта ашаглалгада оруулагдаха.

Могилёвто, Тираспольда, Ошто бүд нэхэлгын ехэ комбинадууд, Рузаевка болон Жодинодо оёдолой трикотажна фабриканууд, мүн эдеэ хоолой, мяха-һүнэй болон загаһанай промышленностьда хэдэн томо предприятинууд баригдажа дүүргэгдэхэ юм.

АРАД ЗОНОЙ АЖАБАЙДАЛЫЕ ҺАЙЖАРУУЛГА

Нүхэд депутадууд! 1975 оной түсэб дотор арад зоной ажабайдалые саашадань һайжаруулха гэжэ хараалагдана. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй ёһоор материальна үйлэдбэриин һалбаринуудай хүдэлмэришэд, алба хаагшадай салин хүлһэнэй, түлбэринүүдэй эгээн бага хэмжээе дээшэлүүлхэ хэрэг бүхы орон дотор дүүргэгдэхэ, энээнтэй хамта һарадаа 70 түхэриг салин абадаг арадай ажахын бүхы һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдһөө налог абтахаяа болихо, тиихэдэ 71-һээ 90 түхэриг хүрэтэр салин хүлһэнһөө абтадаг налогууд гурбанай нэгэ хубиһаа үлүүгээр доошолуулагдаха байна. Үйлэдбэридэ сэхэ хабаагүй бүхы һалбаринуудай дунда зэргын түлбэри абадаг хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэнэй, түлбэринүүдэй эгээн бага хэмжээн 1975 оной эсэсһээ дээшэлүүлэгдэжэ эхилхэ. Ороной хойто зүгэй нютагуудһаа. Алас - Дурна зүг болон Сибирьһээ энэ хэмжээ ябуулгые бэелүүлжэ эхилхэ гэжэ хараалагдана.

Олзо багатай бүлэнэрэй үхибүүдтэ тэдхэмжэ түлэхын тулада 1,8 миллиард түхэриг гаргашалха гэжэ түсэб соо хараалагдаа. Социальна страховани һайжаруулха, хүдөөгэй һургуулинуудай интернадуудта байдаг һурагшадай эдеэ хоолые хүнгэн түлөөһөөр һайжаруулхын тулада хэдэн хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ зорилгоор нилээд ехэ мүнгэ зөөри хараалагдаа.

Хүн зоной байдал һайжаруулха тушаа байгша табан жэлдэ шэнэ хэмжээ ябуулгануудай бэелүүлэгдэһэнэй үрэ дүндэ хүн зоной олзо доход жэлэй туршада 21,5 миллиард түхэригөөр нэмээхэ байна. Арадай байдал һайжаруулха имагтал эдэ шэнэ хэмжээ ябуулгануудта байгша табан жэлдэ урдахи табан жэлэйхидэнь орходоо ехэ мүнгэ зөөри зорюулагдана. Энээнһээ гадна, урдань хүн зоной дунда тараагдаһан гүрэнэй урьһаламжануудые бусаахын тулада 1975 ондо 1 миллиард түхэриг гаргахаар хараалагдана. Эдэ бүгэдэ юун тухай эли тодоор гэршэлнэб гэхэдэ, арад зоной ажана байдал һайжаруулха тушаа Коммунис парти болон Совет правительство эсэшэ сусашагүй оролдолго гаргажа байна. Арад зоной ажабайдал һайжаруулха гээшэ социалис үйлэдбэриин зорилгонь, юһэдэхи табан жэлдэшье, мүн саашанхи үедэшье совет экономикын хүгжөөгдэхэ гол шэглэлынь болоно бшуу.

1975 ондо ажалай түлөөһые саашадань ехэдхэхэ гэжэ түсэблэгдэнэ. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай һарын салин хүлһэнэй дунда зэргын хэмжээн 2,7 процентээр нэмэжэ, 144 түхэриг үлүүлхэ юм. Колхознигуудай ажалай дунда зэргын түлөөһэн 5 процентээр нэмэжэ, 96 түхэриг үлүүлхэ. Энээнһээ гадна, колхозно тариашад өөрынгөө хубиин туһалбариин ажахыһаа нилээд ехэ олзо оруулдаг гэжэ хараада абаха хэрэгтэй.

Хэрэглэмжын ниигын фонднуудһаа улам ехээр хангагдаха гээшэ хүн зоной олзо доходой ехэ болохо, байдалайнь һайжарха шухала эшэ үндэһэн мүн. Хүн бүхэн дээрэ абажа харабал, ниитын фонднууд 1974 онойхидо орходоо 6,4 процентээр ехэ болохо.

Хүн зоной олзо доходой ургахатай хамта, гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаае үргэдхэхөөр хараалагдана. Розничнэ товарай эрьесэ 209 миллиард түхэриг болохо гү, али 1974 ондо хүлеэгдэжэ байһанда орходоо 14 миллиард түхэригөөр ехэ байха байна. Мал ажалай продуктнуудые, овощ, жэмэс, загаһа болон бусад зарим продуктнуудые эдеэ хоолнууд сооһоо илангаяа ехээр худалдадаг болохо хэрэгтэй. Эдеэ хоолой бэшэ эд товарнуудые мүн лэ нилээд ехээр худалдадаг болохо хэрэгтэй. Эдеэ хоолой бэшэ эд товарнууд ниитэ дээрээ 6,5 процентээр нэмээхэ, тиихэдэ арһан гутал худалдалга 9,5 процентээр, ноохон бүд худалдалга 12 процентээр ехэ болохо юм.

Хүн зониие хангаха хэрэгые булюу түргэнөөр хүгжөөхэ гэжэ хараалагдана. Түлэгдэдэг хангалгын хэмжээн 8 үлүүтэй процентээр ехэ болохо.

Гэр байрын барилгада ехэ ажал хэгдэнэ. 1975 ондо али бүхы янзын һомололгын ашаар хамта дээрээ 107 миллион гаран дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдаха юм. Энээнэй ашаар 11 миллион шахуу хүнэй гэр байрын байдал һайжаруулагдаха, харин табан жэлэй туршада бүхы дээрээ 56 миллион гаран хүнэй гэр байдал һайжарха байна.

Табан жэлэй туршада гүрэнэй капитальна һомололгын ашаар бүхыдөө 365 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байранууд баригдаха. Харин табан жэлэй түсэбөөр 361 миллион дүрбэлжэн метр барихаар хараалагдаһан байгаа. Хубиин, колхозой болон байрын-кооперативна барилгаар байрын гэрнүүдые ашаглалгада оруулха табан жэлэй түсэб нэгэ багаар дүүргэгдэхэгүй байна.

Байрын-коммунальна барилгада табан жэлэй түсэбһөө гадуур 6 миллиард гаран түхэриг нэмэжэ гаргагдаха гэжэ элидхэл соо мэдээсэгдэбэ.

Элүүрые хамгаалга, гэгээрэл болон соёл культура саашадань хүгжөөхэ, тэдэнэй материальна баазыень бэхижүүлхэ гэжэ 1975 оной түсэбөөр хараалагдана. Ясли-саадуудта ябадаг үхибүүдэй тоо жэлэй эсэс болотор 10,8 миллион хүн хүрэтэр олошорхо. Гэхэтэй хамта, һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудые барилгада гаргагдаһан мүнгэ зөөри гүйсэд ашаглагданагүй, харин хэдэн городуудта ясли, саадууд үшөөл ехээр дуталдаһаар байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Ниитэ һуралсалай һургуулинуудта 42 миллион гаран һу[...] шад һуралсаха, тэдэнэй [...] миллион хүниинь һуна[...] һан үдэртэй һургуулинууд[...] лон бүлэгүүдтэ һураха [...] Ажаллажа байгаад һу[...] залуушуулай һургуулину[...] тахи һурагшадай тоо [...] миллион хүн болохо. [...] фессионально - техничэ[...] училищинууд 2 миллион[...] хуу мэргэжэл түгэс хүдэ[...] ришэдые бэлдэхэ юм. [...] һургуулинуудта 973 мя[...] студентнэрые, тусхай [...] да һургуулинуудта [...] миллион гаран һурагш[...] абахаар хараалагдана.

Больницадахи һуур[...] дай тоо табан жэлэй тү[...] даалгабаринуудые үлүү[...] 3 миллион гаран болохо [...]

БАЙГААЛИ ХАМГААЛХА БА[...] БАЙГААЛИИН НӨӨСЭ БАЯЛИГУУДЫ[...] АШАГТАЙ ЗҮБӨӨР ХЭРЭГЛЭХЭ

Байгаали хамгаалха, оршон тойронхи байгаалиие зандань үлөөхэ ба һайжаруулха, тэрэнэй нөөсэ баялигуудые ашагтай зүбөөр хэрэглэхэ асуудал һүүлэй жэлнүүдтэ улам шухала удхатай болон шанартай боложо байнхай. Энэ хадаа материальна үйлэдбэриин зайлашагүй үндэһэ һуурииие бэхижүүлхэ, совет хүнүүдэй ажабайдалай, ажалай ба амарха арга боломжо улам һайжаруулха асуудал болоно. Эсэсэй эсэстэ арад зоной байдал улам һайжаруулха шухала шэглэлнүүдэй нэгэн болоно.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолтой, СССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй IV сессиин шиидхэбэритэй зохилдуулан, «Байгаали хамгаалха ба бай[...] линин нөөсэ баялигу[...] ашагтай зүбөөр хэрэгл[...] гэһэн шэнэ бүлэг ар[...] ажахын 1975 оной түсэб[...] тор оруулагдаа. Уһа, [...] рай дайда, ойн нөөсэнү[...] хамгаалха, загаһадай [...] арьбадхаха, газар сооһи[...] лигые хамгаалха, минер[...] на нөөсэнүүдые ашагтай[...] бөөр хэрэглэхэ даалгаб[...] нууд тэрэ бүлэг дотор [...] тадхагдан, согсологд[...] байна.

Түсэбэй энэ бүлэгөөр [...] дорхойлогдоһон, оршон [...] ронхи байгаали хамга[...] даабаринуудай гүйсэ[...] хангахын тула, капитал[...] хүдэлмэридэ 1,8 милли[...] үлүүтэй түхэриг табиха[...] жэ хараалагданхай.

СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ ҮЙЛЭДБЭРИЛГЫН ХҮСЭ ХУБААРИЛАН[...] ЭМХИДХЭХЭ БА АЖАХЫЕНЬ ХҮГЖӨӨ[...]

Бүхы союзна республикануудай, экономическа районуудай экономикые 1975 ондо саашадань хүгжөөхөөр түсэблэгдэнэ. Ороной зүүн тээхи районуудай түлишын-элшэ хүсэнэй ехэ нөөсэ баялигууд хурдан түргэнөөр шэнжэлэгдэн ашаглагдаха, тиин Баруун Сибириин тэгшэ газарай нефтиин, газай ба ой модоной нөөсэ баялигуудые үндэһэ болгон, арадай ажахын нэгэдхэмэл томо үйлэдбэри тэндэ хүгжөөгдэжэ үргэлжэлхэ; Енисейн ба Ангарай уһанай элшэ хүсэ мүн, ой модо, үнгэтэ металлнуудай, бусад ашагта малтамалнуудай рудануудые хэрэглэн, Түбэй ба Зүүн Сибириин территориально-үйлэдбэрилгын томо комплекснууд бии болгогдожо, хүгжөөгдэжэ үргэлжэлхэ. Тобольско ба Томско нефтехимическэ үйлэдбэриин комплекснууд баригдаха. Ороной Европодохи хубида нефть ба газ дамжуулха хүсэтэ соргонууд татагдажа үргэлжэлхэ. Алас-Дурнын үйлэдбэрилгын хүсэнүүд саашадаа хүгжөөгдэхэ.

Ороной зүүн зүгтэхи районуудта нефть ба газ абалгын, үнгэтэ метал[...] дые үйлэдбэрилгын хэм[...] бури ехээр ургаха, элек[...] элшэ хүсэ, химическ[...] модоной ба целлюлозно-[...] һанай промышленно[...] продукци бүтээлгын хэм[...] горитойгоор нэмэхэ гэж[...] раалагдана. Баригдажа [...] һэн Байгал-Амарай т[...] зам Сибириин ба Алас[...] ным, бүхы ороной экон[...] кын хүгжэлтэдэ тон ех[...] ха шанартай байха, энэ[...] тагай транспортын ас[...] лые шиидхэхэһээ гадна, [...] хэй эдэй ба түлишын [...] шэнэ баялигуудые ашаг[...] арга боломжо хангаха.

СССР-эй Европодохи [...] бидашье ехэ юумэн хэг[...] байна. Бүхы союзна ре[...] ликануудтахи хүдөө а[...] үйлэдбэриин ургалта х[...] ха, тэрэнэй материал[...] техническэ үндэһэ һуу[...] бэхижүүлхээр хэмжээ я[...] гануудые бэелүүлхэ [...] түсэб дотор хараалагда[...]

Арад зоной баян д[...] болбосон байдалые са[...] дань улам һайжаруулх[...] рилготой бүлэг хэ[...] ябуулгануудые бүхы со[...] республикануудта бэел[...] хээр түсэблэгдэнэ.

ГАДААДЫН ЭКОНОМИЧЕСКА ХОЛБОО[...]

Гадаадын оронуудтай Советскэ Союзай гадаадын экономическа холбоо барисаанай хүгжэлтэнь арадай ажахын тон шухала зорилгонуудые шиидхэхэ, дэлхэйн социалис байгуулалтын нэгэдэл болон эмхидэлые бэхижүүлхэ, хүгжэжэ байгаа гүрэнүүдэй бэеэ даанги байдал бэхижүүлхэ, амгалан ёһоор зэргэ оршохо политикын экономическа үндэһэ һуурииие бэхижүүлхэ хэрэгтэ СССР-эй оруулдаг хубитые арьбадхаха ябадалда зорюулагдана.

Гадаадын худалдаа наймаан 1975 ондо улам хүгжөөгдэхэ байна. Тэрэнэй эрьесэ 13 үлүүтэй процентээр нэмэхэ, бүхы табан жэлэй туршада гадаадын худалдаа наймаанай хэмжээн энэ үе соохи даабариһаа нилээд үлүү ехэ болохо. Социалис оронууд, түбхын түрүүндэ экономическа Харилсан туһалалсаагын Соведэй гэшүүн-оронууд, Советскэ Союзай гадаадын худалдаа наймаанда урда мэтээр гол һуури эзэлхэ, тэдээнтэй харилсаа холбоон социалис ёһоной экономическа нэгэдэлые үргэн ехээр хүгжөөһэнэй үндэһөөр бэелүүлэгдэхэ. СЭВ-эй гэшүүн-оронуудтай үйлэдбэриин хамжаае, тусхай мэргэжэлые саашадань хүгжөөхөөр хараалагдана.

Хүгжэжэ байгаа оронуудтай СССР-эй гадаадын экономическа холбоон 1975 ондо эдэбхитэйгээр хүгжөөгдэхэ. Эдэ оронуудта худалдагдадаг совет эдлэл хэрэгсэлнүүдэй гурбанай хоёр хубинь машинанууд ба түхеэр[...] нүүд байха.

Хүгжэнги капиталис [...] нуудтай СССР-эй бай[...] һан экономическа хол[...] али али талада аши[...] байлгын үндэһөөр гор[...] гоор хүгжөөгдэхэ.

* * *

Нүхэд депутадууд!

Танда элидхэгдэһэн [...] оной арадай ажахын тү[...] гол даабаринуудһаа ха[...] да, КПСС-эй XXIV съез[...] хараалан тодорхойлог[...] экономическа поли[...] бэелүүлжэ үргэлжэлх[...] рилготой. Материальна [...] лэдбэриин бүхы һалбар[...] дые хүгжөөхэ, шанга [...] дүүргэгдэмээр даабари[...] ороной үйлэдбэрилгын [...] хэлбэришэгүйгөөр арьба[...] хүгжөөхэ, арад түмэнэй [...] дэлгэр байдалай үр[...] үндэр дээдэ үрэ дүн[...] хангаха хэмжээнүүд [...] дотор хараалагданхай. [...] түсэбые бэелүүлгэ мүн[...] түсэбтэ табан жэлэй [...] ально-экономическа тон [...] хала зорилгонуудые ши[...] хэ хэрэгтэ ехэ удха [...] тай байха.

Коммунис партияа [...] жо эмхидэн жагсаһан [...] арад юһэдэхи табан [...] түгэсхэхы жэлдэ манай [...] ной үмэнэ табигдаһан [...] гонуудые нэрэтэй тү[...] гөөр дүүргэхын тула [...] хүсэеэ элсүүлэн зори[...] тиин ерэхэ арбадахи [...] жэлэй асари ехэ шэнэ [...] бүүдые амжалтатай [...] дүүргэхэ бата бэхи [...] һуури табиха байха [...] этигэл түгэсөөр хэлэхэ[...] лохо. (Альга ташалган[...]

(ТАС[...]

ДНЕПРОПЕТРОВСКО ОБЛАСТЬ. **Криворожско металлургическа заводто дэлхэй дээрэхи эгээ томо юһэдэхи домно ашаглалгада оруулагдахань. 5 мянган кубическа метр багтаамжатай энэ асари томо пеэшэн тон богонихон болзорто — хоёр хахад жэлэй турша соо баригдажа дүүргэгдээ.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Криворожстрой» трестын барилгашадай түрүү бригадын гэшүүд (зүүн гарһаа) А. Скрипалов, А. Ерошенко, бригадир Иван Александрович Давыдов, А. Мураховский болон Б. Дацюк.

ТАСС-ай фотохроника.

СССР-эй 1975 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕТ ТУХАЙ, СССР-эй 1973 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕДЭЙ ГҮЙСЭДХЭЛ ТУХАЙ

СССР-эй финансын министр депутат В. Ф. ГАРБУЗОВАЙ хэһэн элидхэлһээ

Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй үнгэрһэн жэлнүүд турша соо манай оной арадай ажахы КПСС-эй XXIV съезд дээрэ тодорхойлогдоһон хараа шэглэй үндэһөөр шууд сэхээр хүгжэжэ, шэнэ ехэ амжалтануудые туйлаһан байна гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. Ороной экономическа, научно-техническэ хүсэ шадал нилээд ургаа, совет арадай байдал ам һайжараа. XXIV съезд дээрэ һайшаагдан абтаһан эб найрамдалта программа бэелүүлхэ хэрэгтэ, арадуудай үлгүй байдалай түлөө, хоорондын шахардуу байдал һуларуулхын түлөө тэмсэлдэ ехэ амжалтанууд туйлагдаһан байна. Коммунис байгуулалтын асуудалнуудаар туйлагдаһан эдэ амжалтанууд—социалис байгуулалтын арсашагүй булюу, хүсэн түгэс байлшэнэ гэршэ. Коммунис партиин хүтэлбэрилэгдэдэг совет арадай зохёон байгуулажалай, ленинскэ Центральна комитедэй, нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюро эмхидхэлэй асари ехэ хүдэлмэриин үрэ дүн мүн.

Түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи, тодорхойлхы жэл ажалай үргэн далайсаар, социалис мүрысөөнэй эршэ дээр тэмдэглэгдэһэн байна. Совет хүнүүд шэн габьяатайр ажаллажа, арадай ахы ба соёл культурые хүгжөөлгэдэ шэнэ амжалтануудые туйлаа. Уг түсэбүүдые аба түлөө үргэнөөр дэлгэр патриотическа хүдэлөөн үйлэдбэриие хурдан түргэр хүгжөөхэ хүсэтэ арга эл, түшэг тулгуури бон байна. Түсэбһөө га 6 миллиард түхэригэй промышленна продукци үйлэдбэрилэгдөө.

Казахстанай, Дунда Азиин, Волго-Вятска районой, Поволжиин, Ростовско области, Донбассай ба ороной зарим районуудай арадай ажахын үйлэдбэриин эл һалбаринуудта ажалладаг хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай салингай доодо захые дундуур салин хүлһэ дээшэлүүлгэ 1974 ондо дүүргэгдэ. Ураалай промышленнос хэдэ хэдэн һалбариин хүдэлмэрилэгшэдэй салин һэндэ районно коэффициентнүүд оруулагдаһан байна. Бага багатай бүлэнэрэй үүдтэ тэдхэмжэ тогтоо. Социально-экономическа хэмжээ ябуулга ургажа залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ, олон үхибүүтэй бүлэнэртэ материальна туһа үзүүлэлгые ехэдхэхэ амжатай байдал тогтоо. Инвалидуудай, тэжээхэ алдаһан бүлэнэрэй пенсиин хэмжээдэ. Үбдэһэн үхибүүнэйнгээ хойноһоо харуулһанайнь түлөө түлбэри үдэрнүүд олон болгогдо байна. Гэгээрэлые, элүүр хамгаалгые, социальна хангалгые, социальна страхованиие саашадань хүгжөөлгэдэ гүрэн нилээд ехэ мүнгэ

хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ бүлэг программа дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Түсэбтэ жэлнүүдтэ социалис хүдөө ажахыда туйлагдаһан ехэ амжалтанууд арадай ажахын энэ шухала һалбарие хүгжөөхэ талаар Коммунис партиин хараа шэглэл зүб байһые бүрин баталаа. 1974 ондо сагай уларил үшэр бэрхэшээлтэй байһые һаань, хэмжээгээрээ ороной бүхы түүхэдэ хоёрдохи һуури эзэлһэн ороо ho таряанай үндэр баян ургаса хураагдаа, урдань туйлагдаагүй ехэ хлопогой ургаса абтаа—8,4 миллион тонно. Мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ үргэдхэгдэһэн байна.

Түсэбтэ табан жэлэй гол зорилго—арад зоной байдалай материальна, соёлой хэмжээе эрид дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго амжалтатайгаар шиидхэгдэжэ байнхай. Энэ жэлдэ, хүн зоной хүртэсэдэ абажа харабал, олзо доход 4,2 процентээр ургаха юм.

Гэр байра барилгые үргэдхэһэнэй ашаар совет хүнүүдые байраар хангалга һайжаруулагдаа. Энэ жэлдэ 11 миллион шахуу хүн зон шэнэ гэртэ нүүжэ ороһон байна. Түсэбтэ табан жэлэй дүрбэн жэлэй турша соо 45 миллионһоо үлүү хүн шэнэ байрада орожо толлобо.

СССР-эй 1974 оной гүрэнэй бюджет олзо оршын талаар 200,3 миллиард түхэригөөр гэхэ гү, али 102,1 процентээр, гаршын талаар 198,5 миллиард түхэригөөр гэхэ гү, али 101,4 процентээр дүүргэгдэхэ байна.

Партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр, арадай ажахын түсэбэй даабаринуудта зохилдуулан, СССР-эй 1975 оной гүрэнэй бюджэдэй проект зохёогдон табигдаһан байна гэжэ элидхэлшэ саашаа хэлэбэ.

1975 оной бюджэдэй олзо доход 208,5 миллиард түхэригөөр гэхэ гү, али 1974 онойхиһоо 4,1 процент ехээр тодорхойлогдохо байна. Тиихэдэ социалис ажахыһаа 189,6 миллиард түхэриг абтаха юм. Гүрэнэй предприятинуудһаа 108,4 миллиард түхэригэй ашаг олзо абтаха байна. Энэнь байгша онойхиһоо 12,1 процентээр ехэ. Бүхы ашаг олзын 40 гаран процентиь предприятинуудай капитальна мүнгэ һомологдо, экономическа урмашуулгада, мүн бусад зорилгонуудта гаргашалагдаха байна.

Проектээр хараалагдаһан салин хүлһэнэй фондһоо уламжалан, хүн зонһоо абтаһан гүрэнэй налогууд 17,9 миллиард түхэриг болохо. 1975 ондо һарадаа 70 түхэриг абадаг хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай салин хүлһэндэ налог ашахаяа болихо, һарадаа 71-һээ 90 түхэриг хүрэтэр салинһаа налог абалгые бага болгохо байнабди.

СССР-эй 1975 оной гүрэнэй бюджэдэй гарша 208,3 миллиард түхэриг болохоор хараалагдана.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдээр хараалагдаһан арад зоной байдал һайжаруулха хэмжээнүүдые 1975 ондо бэелүүлжэ үргэлжэлүүлхэ байнабди гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. РСФСР-эй Баруун-Хойто, Түбэй, Түбэй-Хара-хүрьһэтэ, Хойто Кавказай районуудай, Украинын, Белоруссиин, Молдавиин, Прибалтикын ба Закавказиин союзна республиканудай үйлэдбэриин һалбаринуудта хүдэлдэг хүнүүдэй салин хүлһэнэй доодо захань дээшэлүүлэгдэхэ, дундуур түлбэритэй хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салингынь нэмээгдэхэ байна. Тиигэжэ үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудта ажалай түлөөһэнэй шэнэ гуримда оролго дүүргэгдэхэ юм. Ороной хэдэ хэдэн районуудай үйлэдбэри дээрэ ажалладаг хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэнэй доодо захыень дээшэлүүлжэ эхилхэбди.

Арадай гэгээрэлые, хүн зониие медицинскэ талаарнь хангалгые һайжаруулгада, ажалшадай социальна хангалгые хүгжөөлгэдэ гүрэн мүнгэ зөөри гаргашалгаяа нилээд үргэдхэнэ. Шэнэ жэлдэ предприятинуудай ба эмхинүүдэй бюджедһээ 96,7 миллиард түхэриг таһалагдажа, энэ талаар гаргашалагдаха юм. Энэнь байгша онойхиһоо 7,2 процентээр ехэ.

Предприятинуудай өөһэдынь мүнгэ зөөриин, банкын удаан болзорой урьһаламжын бюджедһээ арадай ажахыдахи гаргашын ниитэ хэмжээн 6,3 процентээр дээшэлжэ, 210,8 миллиард түхэриг болохо.

Предприятинуудай ба ажахын эмхинүүдэй өөһэдынь мүнгэ зөөриин бюджедһээ научна шэнжэлгэнүүдтэ гаргашалагдаха мүнгэн 6,4 процентээр ургажа, 17,5 миллиард шахуу түхэригэй болохо юм.

Гадаадын оронуудтай худалдаа наймаанай, научно-техническэ, соёлой харилсаа холбоогоо үргэдхэхын тула манай гүрэнэй бэелүүлдэг гадаадын политика СССР-эй гүрэнэй бюджет соо элеэр харагдана. Социалис оронуудтай харилсаа холбоомнай ерэхэ жэлдэ улам үргэдхэгдэхэ байна. Капиталис болон хүгжэжэ байгаа оронуудтай али алиндань ашатай туһатай худалдаа наймаанай-экономическа харилсаамнай саашадаа хүгжэхэ.

СССР-эй 1975 оной гүрэнэй бюджет — эб найрамдалай ба зохёон байгуулхы ажалай бюджет мүн.

1975 ондо промышленностиие оньһото техникээр һэльбэн шэнэдхэлгээ үргэлжэлүүлжэ, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ байнабди.

Ажахын мүнгэ зөөриһөө, банкын урьһаламжаһаа түсэблэгдэһэн бюджедэй 110,7 миллиард түхэригынь гэхэ гү, али байгша онойхиһоо 9,8 процентээр ехэ мүнгэн промышленностьда һомологдохо юм. Электрын элшэ хүсэн, нефтиин ба газай промышленность, металлурги, машина бүтээлгэ, химн болон манай экономикын үндэһэ һуури болохо хүндэ промышленностиин бусад һалбаринууд хурдан түргөөр хүгжэхэ байна.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр, Коммунис партн, Совет правительство арад зондо шухала хэрэгтэй эд бараа, эдлэл хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргадаг һалбаринуудые хурдан түргөөр хүгжөөхэ гэһэн хараа шугам шууд сэхээр бэелүүлнэ.

1975 ондо ажахын мүнгэ зөөриһөө, урьһаламжаһаа түсэблэгдэһэн бюджедһээ 12,7 миллиард түхэриг таһалагдажа, хүнгэн эдеэ хоолой, мяха-һүнэй ба арад зоной үргэнөөр хэрэглэдэг эд товар үйлэдбэрилэн гаргадаг промышленностиин бусад һалбаринуудта һомологдохоор хараалагдана.

1975 ондо промышленностьда 65,7 миллиард түхэригэй ашаг олзо ороxo юм. Энэнь, байгша онойхитой жэшэбэл, 13,2 процентээр ехэ.

Түсэбтэ табан жэлэй дүрбэн жэлэй турша соо ажалай бүтээсэ 26,4 процентээр дээшэлээ. Энэнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар промышленна продукци үйлэдбэрилгые нилээд үргэдхэхэ, 8 миллионһоо үлүү хүнэй ажалай арьбалалта хангаха байна.

1975 ондо ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар промышленна продукци үйлэдбэрилгын ургалтын 86 процент туйлагдаха, харин хэдэ хэдэн министерствэнүүдтэ промышленна продукциин ургалтын 100 процент хангагдаха юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ продукциин шанар һайжаруулха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Шанарай тэмдэгтэй эд бараанай үнэ сэндэ урмашуулгын нэмэлтэ түлбэри тогтоогдоһон байна. Мүнөө үедэ 21 мянга гаран эдлэл хэрэгсэлдэ, тэрэ тоодо 1974 ондо 13 мянга шахуу эд бараанда шанарай гүрэнэй тэмдэг олгогдоһон байна. Министерствэнүүд, албан зургаанууд продукциингаа шанар һайжаруулха хүдэлмэрез шууд сэхээр үргэлжэлүүлхэ ёһотой.

1975 ондо транспорт ба хэлхеэ холбооe саашадань хүгжөөлгэдэ, тэдэниие оньһото техникээр хангалгада бюджедһээ, ажахын мүнгэ зөөриһөө 18,8 миллиард түхэриг һомологдохоор хараалагдана. Энэнь байгша онойхиһоо 13,8 процентээр ехэ. Байгал-Амарай түмэр замай барилгада нилээд ехэ мүнгэ һомолхые түсэб ба бюджет дотор хараалагдана.

КПСС-эй XXIV съезд дээрэ һайшаагдан абтаһан аграрна политикые Коммунис парти, совет арад залан сэхээр бэелүүлжэ байна гээд элидхэлшэ тэмдэглээ. Индустриальна арга онолнууд хүдөө ажахыда хэлбэришэгүйгөөр нэбтэрүүлэгдэнэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлэгдэнэ.

Бюджедһээ, мүн бусад оршонуудһаа 37,1 миллиард түхэриг гэхэ гү, али энэ жэлэйхиһээ 7,8 процентээр ехэ мүнгэн хүдөө ажахыда һомологдохо юм. Жэлэй турша соо хүдөө ажахыда гүрэнһөө капитальна мүнгэ һомололгын ниитэ хэмжээн 12 процентээр дээшэлжэ, 20,8 миллиард түхэригтэ хүрэхэ байна. Гадна, эдэнэй өөһэдынь мүнгэнһөө, банкын урьһаламжануудһаа 10,2 миллиард түхэриг колхозуудай капитальна барилгада гаргашалагдаха.

Партиин XXIV съездын, КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр, колхоз, совхозуудай газар таряалангые үндэһөөрнь һайжаруулха программа түсэбэй ёһоор бэелүүлэгдэжэ байна. 1975 ондо энэ талаар 8,2 миллиард түхэриг һомологдохо юм. Энэнь байгша онойхиһоо 21,3 процентээр ехэ.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэриин үндэһөөр РСФСР-эй Хара хүрьһэгүй газартай зоны хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ 3,6 миллиард түхэриг һомологдохо. Энээнэй ашаар түс зонодо газар таряалангые мелиорацилха, үйлэдбэриин барилга үргэдхэхэ арга олдохо байна.

КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд дотор хараалагдаһанай ёһоор, совхозуудые бүхы дээрэнь ажахын тоосоондо оруулха хэрэг 1975 ондо дүүргэгдэхэ юм.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ арга олгоһон ажахынууд хоорондын кооперации хүдөө ажахыда улам үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэхэ байна.

КПСС-эй XXIV съезд дээрэ табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлгэ капитальна мүнгэ һомололгын программые амжалтатайгаар бэелүүлһэнһээ, эдэнэй ашаг үрые дээшэлүүлһэнһээ гол түлэб дулдыдаха юм. 1975 ондо арадай ажахын бүхы олзо оршонуудһаа —113 миллиард түхэриг, тэрэ тоодо гүрэнэй капитальна һомололгоһоо 98,6 миллиард түхэриг ороxo байна. Энэнь байгша онойхиһоо 8 процентээр ехэ.

Гэр байра барилгада 15,2 миллиард түхэриг һомологдожо. 107,1 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые ашаглалгада оруулха арга олгохо байна.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленум капитальна барилгын нэгэ бага һайжаруулагдаһан тушаа тэмдэглээд, арадай ажахын энэ тон шухала һалбариин хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд бии гэжэ зааһан байна. КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, капитальна хүдэлмэридэ һомологдоһон мүнгые бүри ехээр хамтадхаха, илангаяа ашаглагдажа байһан предприятинуудта барилгын хүдэлмэриин эмхидхэл һайжаруулха ба түргэдхэхэ талаар энэ жэлдэ зохихо хэмжээнүүд абтаһан байна.

Промышленностиин капитальна хүдэлмэридэ гүрэнһөө сэхэ табигдаһан мүнгэнэй гурбанай хоёр шахуу хубинь ашаглагдажа байһан предприятинуудай үйлэдбэриие үргэдхэлгэдэ, түхеэрэлгэнүүдыень шэнэдхэн һайжаруулга ба хубилгаха хэрэгтэ зорюулагдаха ёһотой гэжэ арадай ажахын түсэб ба 1975 оной бюджет соо хараада абтана. Һомологдоһон мүнгэ зөөри нэн түрүүн эдэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ хэрэглэхэ гээшэ капитальна хүдэлмэриин һомололгые ашаүрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ шиидхэхы арга нүхэсэл болоно.

Предприятинуудай техническэ талаар зэбсэгжэлгые түргэдхэхэ зорилгоор 1975 ондо түхеэрэлгэнүүдые худалдан абаха мүнгэнэй хэмжээн дээшэлүүлэгдэнхэй.

Проектно - шэнжэлэлгын хүдэлмэридэ гүрэн ехэ мүнгэ зөөри гаргашалдаг гээшэ. 1975 ондо энэ хүдэлмэридэ гаргашалагдаха мүнгэнэй хэмжээн 2 миллиардһаа дээшэ түхэриг болохо. Бүхы дээрэнь абахада, энэ мүнгэнэй хэм хэмжээн манай барилгын дэлисэдэ харюусамаар байна.

Барилгын организацинууд 1975 ондо барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин ехэ программа дүүргэжэ, 7,8 миллиард түхэриг олзо доход оруулха болоно.

Совет арадай байдал һуудалай саг үргэлжэ һайжаржа байһан ушарһаа худалдаа наймаанай ба хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангалгын хүдэлмэри һайжаруулха эрилтэ табигдана гээд В. Ф. Гарбузов тэмдэглэбэ. Хүн зоной үргэн хэрэглэлэй эд бараанай үйлэдбэри үргэдхэхэ, мүнөө үеын худалдаа наймаанай хүдэлмэриин эмхидхэл һайжаруулха ба шэнэ онол арга хэрэглэхэ асуудалда КПСС-эй ЦК, Совет правительство саг үргэлжын анхарал хандуулна. 1975 ондо гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай эрьесэ, 209 миллиард түхэриг байхаар тодорхойлогдожо, ургалтань 7,2 процент болоно. Энэ жэлэйхитэй сасуулбал, ороноймнай хүн зондо 14 миллиард түхэригэй эд бараан ехээр худалдагдаха байна.

Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаае хангалгада 4,3 миллиард түхэриг табигдана гэхэ гү, али энэ жэлэйхиһээ 4 процентээр ехэ болоно. 1975 ондо худалдаа наймаанда үгтэхэ урьһаламжын ниитэ хэмжээн 41 миллиард түхэриг байха.

Хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха албан саашадаа бүри ехээр хүгжөөгдэжэ, хүдэлмэриинь ниитэ хэмжээн 9,2 процентээр дээшэлхэ ба 6 миллиард шахуу түхэригтэ хүргэгдэхэ. Хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха предприятинуудай хүдэлмэри һайжаруулха ба үргэдхэхэ хэрэгтэ 923 миллиард түхэриг табигдана гэхэ гү, али энэ жэлэйхиһээ 14 процентээр ехэ болоно.

КПСС-эй ЦК ба СССР-эй Министрнүүдэй Совет худалдаа наймаанай болон хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха албанай хүдэлмэри саашадань һайжаруулха талаар ехэ зорилгонуудые табина. Худалдаа наймаанай организацинууд ассортиментнүүдэй бүридэлдэ нүлөөгөө дээшэлүүлэн, худалдан абагшадай эрилтэдэ харюусамаар эрхим һайн шанартай эд бараа гаргаха ябадал туйлаха, наймаанда гүйсэгүй эд хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэриһөө саг соонь болюулхын хойноһоо хиналтаяа шангадхаха ёһотой.

СССР-эй худалдаа наймаанай министерство ба тэрэнэй нютагуудтахи органууд розничнo худалдаа наймаанай түсэб заатагүй дүүргэхэ ябадал хангаха, хүн зоной хэрэглэмжын хубилалтатай таараалдуулан, оронойнгоо районуудта эд бараанай нөөсые зүбөөр хубаарилха, эд бараа худалдаха мүнөө үеын түрүү онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэхэ, түсэблэлгын хүдэлмэриин онол аргануудые һайжаруулха ба наймаанай экономическа урмашуулга хэрэглэхэ зэргэтэй.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, совет хүнүүдэй соёл культура хүгжөөхэ, махабадыень бэхижүүлхэ талаар социальна хангалгые улам һайжаруулгаар манай орон дотор ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. 1975 ондо социально-культурна хэмжээ ябуулгануудта 76,7 миллиард түхэриг гаргашалагдахаар СССР-эй гүрэнэй бюджет дотор хараалагдажа, жэл соо 7,7 процентээр дээшэлхэ болоно. Энээнһээ гадна предприятинуудай, колхозууд болон бусад организацинуудай ниитын фондоор эдэ хэмжээ ябуулгануудта 20 миллиардһаа дээшэ түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдана.

1975 ондо бүгэдэ ниитын дунда һуралсалда оролго дүүргэгдэхэ ёһотой. Һургуулинуудай хэрэглэмжэ болон барилгада бюрждээр 10,2 миллиард түхэриг табигдана.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, Советскэ Союз дотор үндэр мэргэжэл һайнтай хүдэлмэришэдые, дээдэ ба дунда эрдэмтэй мэргэжэлтэдые бэлдэхэ хүдэлмэри үргэдхэн һайжаруулха талаар шухала хэмжээнүүд абтана. Кадрнуудые бэлдэлгэдэ зорюулагдаһан бюджедэй бүхы гаргаша 6,5 миллиард түхэриг байха.

1975 ондо элүүрые хамгаалгада 11,1 миллиард түхэриг һомологдожо, түсхай шэглэлтэй томо больницa болон поликлиникэнүүдэй тоо олошоруулха, медицинскэ эмхи зургаануудые мүнөө үеын түхеэрэлгэ, аппаратура ба эм домоор хангаха арга олгоно.

Гүрэнэй социальна страховании бюджедээр хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта пенси, саг зуура ажал хэжэ шадахаяа болиходонь, үхибүү гаргаха ябахадань, үхибүүтэй болоһон хойноньтэдхэмжэ түлэгдэнэ. Эдэ бүгэдэ 1975 он соо 25,9 миллиард түхэриг гаргашалагдаха юм.

КПСС-эй XXIV съезд дээрэ баталан абтаһан эб найрамдалай программа шууд сэхээр бэелүүлэн, Коммунис парти ба Совет правительствомнай социальна элдэб байгуулалтатай гүрэнүүдэй эмгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха ленинскэ ёһо гуримые хэлбэришэгүйгөөр хамгаална гээд элидхэлшэ үгээ үргэлжэлүүлбэ. Эб найрамдалай, социализмын гэгээн һайхан үг зорилгын аша туһада партиин Центральна Комитедэй, тэрэнэй Политбюрогой ба КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй өөрынь хэжэ байһан эсэшэ сусашагүй ехэ ажал ябуулгые совет хүнүүд, бүхы дэлхэйн түрүү үзэлтэй хүсэнүүд үндэрөөр сэгнэнэ.

Буу зэбсэг ехээр гаргаха ябадалай үргэлжэлжэ байһан, империалис болон ээрхэг түримхэй хүсэнүүдэй хархис хорото аашаяа гаргажа байһан үедэ Коммунис парти ба Совет правительство амгалан байдалай ба уласхоорондын харилсаа холбооной ленинскэ политика шууд сэхээр бэелүүлэн, оронойнгоо оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлхэ хэрэгтэ һуларшагүй анхарал хандуулна. 1975 ондо оборонын хэрэгтэ СССР-эй гүрэнэй бюджедэй гаргаша 17,4 миллиард түхэриг гэхэ гү, али бүхы бюджедэй 8,4 процент байха.

Хүтэлбэрилгые бүхы хэмжээгээр һайжаруулха хэрэгтэ зорюулагдаһан партиин хараа шугам манай экономикые амжалтатайгаар хүгжөөлгэдэ айхабтар ехэ удха шанартай. Промышленностьда үйлэдбэри хамтадхаха, нэгэдэлнүүдые байгуулха ба хсёр-гурбан шататай хүтэлбэридэ орохо гурим хадаа хүтэлбэрилгын аппарадай хүдэлмэридэ асуудал түргөөр ба зохисотойгоор шиидхэхэ, ажахын хүтэлбэрилгын органуудые үйлэдбэридэнь дүтэ болгохо арга олгоно. Табан жэлэй үнгэрһэн дүрбэн жэл соо хүтэлбэрилгын гаргашаһаа 3,7 миллиард түхэриг арьбалагдаһан байна.

Гэбэшье хүтэлбэрилгын хэрэгтэ мүнгэ зөөри гаргашалгые бага болгохо талаар хэхэ юумэн үшөө ехэ. СССР-эй министерствэнүүд, зургаанууд болон союзна республиканудай Министрнүүдэй Соведүүд үйлэдбэри хүтэлбэрилгын аппарадые шэнэдхэн хубилгаха, хүтэлбэрилгын шэнэ, түрүү онол аргануудта эрид шиидэнгээр орохо, хүтэлбэрилгын гаргашануудта арьбалалта алмалтын журам шангаар сахиха талаар зохихо хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

Союзна республиканудай гүрэнэй бюджедүүд тухай элидхэлэй бүлэг соо тэдэнэй 1975 оной гүрэнэй бюджедүүдэй ниитэ хэмжээн 95,8 миллиард түхэригөөр тодорхойлогдоо гэхэ гү, али энэ жэлэйхиһээ 8,5 процентээр ехэ болоно гээд мэдээсэгдэнэ.

Союзна республиканудай гүрэнэй бюджедүүд иимэ хэмжээтэйгээр тодорхойлогдоно:

(Миллиард түхэригөөр)

РСФСР	52 0
Украиныи ССР	16,4
Белоруссиин ССР	4,2
Узбегэй ССР	4,1
Казахай ССР	6,5
Грузиин ССР	1,7
Азербайджанай ССР	1,6
Литвагай ССР	2,0
Молдавиин ССР	1,2
Латвиин ССР	1,3
Киргизэй ССР	1,1
Таджигай ССР	1,0
Армениин ССР	1,1
Туркмениин ССР	0,8
Эстониин ССР	0,9

Бюджедһээ союзна республиканудай арадай ажахыда һомологдоһон мүнгэнэй ба предприяти болон организацинуудай өөһэдынь мүнгэ зөөриин ниитэ хэмжээн 1974 онойхиһоо ехэ боложо, 88 миллиард түхэригтэ хүрэхэ.

Энэ мүнгэ зөөреэр промышленностиин саашанхи хүгжэлтэ, хүдөө ажахын материально-техническэ баазa бэхижүүлгэ, гэр байрын ба коммунальна барилга үргэдхэлгэ хангагдаха байна.

Союзна республиканудай бюджедүүдһээ социально-культурна хэмжээ ябуулгануудта 48,5 миллиард түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдажа, 1974 онойхиһоо 3,6 миллиард түхэригөөр ехэ болохо.

Республикын ажахыһаа ороһон ба ниитэ гүрэнэй олзо доходуудһаа абтаһан мүнгөөр союзна республиканудай бюджедүүдэй гаргашанууд гүйсэд хангагдаха байна.

1975 оной бюджедтэй хамта правительство 1973 оной СССР-эй гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай тоосоо СССР-эй Верховно Соведэй баталалгада табиба. Бюджет оршын талаар 187,8 миллиард түхэригөөр дүүргэгдэхэ гэхэ гү, али түсэбэй дүүргэлтэ 102,4 процент болоо, гаршын талаар — 184,0 миллиард түхэриг гэхэ гү, али 100,5 процент; оршонь гаршаһаа 3,8 миллиард түхэригөөр ехэ.

Элидхэлшэ түгэсхэлэйнгээ үгэ соо иигэжэ хэлэбэ:

Коммунизм байгуулха тон шухала асуудалнуудаар партиин XXIV съездын, КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн программна үгэнүүд арадай ажахые хүтэлбэрилхэ онол аргануудые саг үргэлжэ һайжаруулха ба шэнэдхэн хубилгахые, энэ хүдэлмэрез шанарай талаар шэнэ хэмжээндэ гаргахые, экономико хүгжөөхэ арга боломжонуудые гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхые бидэниие уялгална.

Коммунис партиин хүтэлбэри доро совет арад 1975 ондо арадай ажахые хүгжөөхэ юһэдэхи табан жэлэй түсэб дүүргэхэнь. 1975 оной даабаринуудые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын тула манай ороной ажалшадай бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн, коммунизм байгуулха хэрэгтэ шэнэ амжалтануудые туйлаха байһандань ямаршье һэжэг түрэнэгүй.

(ТАСС).

ТАСС-ай МЭДҮҮЛГЭ

СССР США хоёрой хоорондын худалдаа наймаанай-экономическа харилсаанда ...тай хуулиин проектнүү... зарим тэды сагай турша США-гай албан тушаал... дунда, тэрэ тоодо Америкын конгрессдэ зүбшэн ...гдэжэ байһаниинь мэ...э. Хуулиин эдэ проект... мүнөө үедэ түлөөлэгшэ... палатаар ба сенадаар ...тустань һайшаагданхай, ...нэмэл текстнүүдэй зүб...гын комиссида най...агдан бэлдэгдэһэнэй ... хоёр палатаар эсэслэн ...агдаха болоно.

«...үйтэн дайнай» жэлнүүд... худалдаа наймаанай-экономическа харилсаанай та... США-да бии болгогдо... доромжолгото хизаар...нууд 1972 ондо СССР... США-гай хоорондо ...олсогдоһоной ёһоор ...лагдаха гэжэ һанагда... байгаа.

...э зуура, совет-американ худалдаа наймаае заһа...а, совет-американ ха...ае бүхы дээрэнь һай...улха дурагүйшүүл, али ... талада ашагтай экономи... холбооe СССР США хоёрой хоорондо заһаруулан һайжаруулха, тэрэшэлэн худалдаа наймаанай, энэ талаар мүнгэ урьһалха хэрэгтэ эгээн таарамжатай гурим хангалсаха, тодорхойлон хэлэбэл — Советскэ Союз тушаа США-да баримталагдадаг доромжолгото гуримые зайсуулха ябадал туйлуулхагүй гэжэ оролдон, энэ хэрэгтэ анханһаа хойшо али болохоор һаад тойбо татажа захалһан байна.

Үнгэрхэдөө, эдэ асуудал таарамжатайгаар шиидхэлгые Советскэ Союзай дотоодын хэрэгүүдтэ бүдүүлигээр хамаарха гэһэн удхатай элдэб эсын ажаглалтанууд, эрилтэнүүдые табилгатай холбодог болоһон байгаа. Жэшээлхэдэ, совет граждaнинуудай ондоо оронуудта ошолгодо хабаатай, имагтал дотоодын шэнжэтэй экономическа мэдээнүүдые американ эмхи зургаануудта үгэхэ һэн гэхэ мэтэ эрилтэнүүдые хуулиин проектнүүдтэ оруулха гэһэн һэдэлгэнүүдыень тайлбарилжа болохо байна. Эдэ эрилтэнүүдые Советскэ Союзай хэр дүүргэжэ байһыень адаглаха ямар нэгэн зургаануудые США-да тогтоохо гэһэн бодомжо бодото байдалые хараада абахаяа болиһонһоо уламжалан дурадхагдажа болохо байһаниинь элитэ.

Эдэ мэтын ажаглалтанууд, хизаарлалтата эрилтэнүүдые США-гай конгрессэй хэрбээ баталан абаа һаань, худалдаа наймаан тухай СССР-эй ба США-гай хоорондын 1972 оной хэлсээнэй үндэһөөр хоёр талын абаһан тодорхой уялгануудта сэхэ зүришэхэ һэн. Советскэ Союз тушаа доромжолгото хуули баримталгые зайлашагүй болюулха гэжэ тэдэ уялгануудаар хараалагдана.

Совет гүрэнэй өөрынь лэ шиидхэхэ, ондоо хэндэшье хабаагүй хэрэгүүдтэ хамаарха гэһэн, зүбшөөрхын аргагүй элдэб эсын һэдэлгэнүүдэй хэнэйшье зүгһөө гаргагдаа һаа, Советскэ Союзай хүтэлбэрилхы тушаалтад эрид шууд буруушааха байха гэжэ мэдүүлхээр ТАСС этигэмжэлэгдэнэ. СССР США хоёрой хоорондын худалдаа наймаанай-экономическа холбооe заһаруулха асуудалнуудаар зорюута тохёолдуулагдаһан бэрхэшээлнүүд хэнэйшье, алишье талын аша туһада таарахагүй гэжэ тэдэ тушаалтад тоолоно. Али али талада ашагүй туһатай харилсаа холбоон ба худалдаа наймаан соведшье, американшье арадуудай аша туһада харюусахань дамжаггүй.

Совет-американ харилсаан бүхы дээрээ, тусхайлан хэлэбэл, худалдаа наймаанай ба экономическа харилсаанай амжалтатайгаар хүгжэжэ болохо нэгэл үндэһэ һуури бии. Энэ ушар совет-американ тусхайта документнүүд дотор, тэрэ тоодо дурсагдаһан хэлсээн дотор тодо һэлоороор найруулагданхай. Энэ хадаа хоёр талын бүрин тэгшэ эрхэ, түс тусайнгаа дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархагүй ябадал болоно. Энээнэйл үндэһөөр, энээнииел баримталан, СССР-эй ба США-гай хоорондын худалдаа наймаанай-экономическа харилсаае, эдэнэй хоорондын харилсаануудые бүхы дээрэнь саашадань хүгжөөлгын хэрэгые найдамтайгаар эрхилжэ шадагдаха байна.

Советскэ Союз тушаа хэлэбэл, энэ үндэһэ һууриие саашадаа наринаар сахин баримталха хүсэлэнтэй.

США-гай ГҮРЭНЭЙ СЕКРЕТАРЬТА СССР-эй ГАДААДЫН ХЭРЭГҮҮДЭЙ МИНИСТРЭЙ ЭЛЬГЭЭҺЭН БЭШЭГ

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын эльгээһэн иимэ бэшэг байгша оной октябриин 26-да США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджертэ барюулагдаһан байна:

«Хүндэтэ г-н гүрэнэй секретарь.

Зарим лэ совет граждaнинуудай Советскэ Союзһаа гаража ошолгодо хабаатай, танда мэдээжэ материалнуудые США-да түпхаглаха асуудалда танай анхарал хандуулхые шухалада тоолоноб. Дурсагдаһан материалнууд, тэрэ тоодо сенатор Джексонтэй танай абалсаһан бэшэгүүд, манай хараа бодолые, энэ асуудалаар американ талада бидэнэй хэлэһые хазагай буруугаар харуулна гэжэ сэхэ хэлэхэ ёһотой байнаб.

Танай хүсэлэндэ харюу болгон, хэрэг ушарай бодото байдалые тайлбарилхадаа, энэ асуудал бүхы дээрэ манай гүрэнэй өөрынь шиидхэхэ хэрэг болоно гэжэ тусхайлан тэмдэглэһэн байгаабди. Тиихэдээ энээндэ хабаатай манай хуулитай бүрин зохилдуулһан байгаабди, зохилдуулхашьебди гэжэ уридшалан һануулаа һэмди.

Гэхэ зуура, эгээл энээн тухайда мүнөө оройдоо хэлэгдэнэгүй. Тиихын хажуугаар, бидэнэй үгэһэн тэдэ тайлбаринуудые ямаршьеб найдуулгын түхэл шэнжэтэй болгохо, СССР-һээ совет граждaнинуудай гаралгын гурим тушаа манай зүгһөө үгтэһэн уялганууд. шэнги болгохо гэһэн һэдэлгэ мүнөө гаргагдана, үнгэрхэдөө, тиимэ граждaнинууд тушаа ямаршьеб тоонууд дурдагдана, тэрэ тоо үнгэрһэн жэлнүүдэйхиһээ олон болохоор хүлеэгдэжэ байнхай гэһэн шүүгээр хэлэгдэнэ.

Энэ мэтын хазагай тайлбарилгые эрид буруушаанабди. Бидэнэй юун тухай хэлэһые та, г-н гүрэнэй секретарь, һайн мэдэнэт. Тэдэмнай энэ асуудалай талаар бодото оршон байдалда хабаатай байгаа. Бодото байдал тушаа танда мэдээсэхэ гуримаар — тоонууд тухай хэлэгдэһэн байгаа һаа, тад ондоо юумэн тухай, ондоо оронуудта саг үргэлжэ байхаар СССР-һээ гаража ошохые хүсэһэн хүнүүдэй тоогой үсөөрхэ шэнжэтэй болоод байһан тухай хэлэгдээ бэлэй.

Шухала удха шанартай байһан дээрэһээнь, энэ бүхы хэрэгэй талаар Советскэ Союзай хараа бодол тушаа ямаршье эли бэшэ юумэнэй үлэхэгүйе шухалада тоолонобди.

А. ГРОМЫКО
СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр».

Олтирогой хүдөө ажахын шэнэ барилганууд

«Первомайская» гэжэ шубуунай фабрикын цехүүдэй һуури Сахалин олтирог дээрэ табигдажа эхилбэ. Энэ предприяти 1978 ондо ашаглалгада ороходоо, жэлэй турша соо гурбан миллион бройлер дэгжээдэг, 4500 диетическэ мяха үйлэдбэрилдэг болохо юм.

«Первомайская» — олтирог дээрэ баригдажа байһан хүдөө ажахын шэнэ барилгануудай нэгэн. Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлдэ бэелүүлэгдэжэ эхилһэн түсэбэй ёһоор таби мянган дүрбэлжэн метр газартай «Тепличный» гэжэ совхоз мүнөө хүдэлжэ байнхай. «Комсомолец» совхоздо мал ажалай бүлэг барилга хэгдээ. Мүн иимэ барилга «Южно-Сахалинский» совхоздо бодхоогдоно.

Гахайнуудые үсхэбэрилхэ хүдөө ажахын предприятинуудые барижа эхилээ.

Һаяар олтирогой хүн зониие хүдөө ажахын продуктнуудаар дүүрэн хангаха тусхай шэглэлтэй, оньһон арга дүүрэн хэрэглэдэг предприятинуудые байгуулга хадаа хүдөөлэ хэгдэжэ байһан барилгын онсо шэнжэнь болоно.

Л. ЛИСОВСКИИ,
ТАСС-ай корр.
Южно-Сахалинск.

СССР-эй юһэдэхи зарлалай Верховно Соведэй хоёрдохи сесси

ТҮСЭБТЭ ТАБАН ЖЭЛЫЕ ГАБШАГАЙ АЖАЛААР ДҮҮРГЭХЭ

(Түгэсхэл. Эхиннинь 1-дэхи нюурта).

эрилтые ханганагүй. Һүүлэй жэлнүүдэй туршада капитальна барилгые эмхидхэлгэ зарим тэды һайжараа. Гэбэшье хэдэ хэдэн министерствэнүүд, захиргаанууд барилга-хабсаралгын даабаринуудаа, гол фондынуудые, үйлэдбэриин хүсэнүүдые ашаглаха даабаринуудаа дүүргэнэгүй.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин хүгжэлтые тэмдэглэхэ зуураа, байһан дутуу дундануудта комиссинууд анхаралаа хандуулаа. Хүдөө ажахын министерство болон тэрэнэй нютагуудтахи органууд газар тариалангаа, мал ажалаа саашадаа һайнаар эрхилхэ талаар ашаг үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

Шанарай түлөө тэмсэл ниитын бүхы үйлэдбэриин ашаг үрые түргөөр дээшэлүүлхэ гол шэглэлнүүдэй нэгэн болоно. «Һайн шанартай, багā гаргашатай ехэ продукци үгэхэ» гэһэн уряа доро бүгэдэ арадай хүдэлөөн орон доторнай үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ хүдэлөөн һайн үрэ дүнгүүдые асарна. Гэхэ зуура, хоёрдохи зэргын шанартай продукци үшөөл ехээр гаргагдана.

Ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые, тэрэнэй шанарые дээшэлүүлхэ шухалын шухала эрхэ нүхэсэл гэхэдэ, научно-техническэ дэбжэлтэ болоно. КПСС-эй XXIV съездын партиин ба арадай үмэнэ табиһан энэ туйлай ехэ зорилго болбол научно-техническэ революциин туйлалтануудые социалис ажахын булюу һайн гуримтай нэгэдүүлхын ашаар амжалта түгэсөөр шиидхэгдэнэ.

Манай орон түгэс хүсэтэй научно-техническэ арга боломжотой юм. Эрдэм наукые хүгжөөлгэдэ зорюулагдаһан гаргаша саг үргэлжэ ехэ болоно, юһэдэхи түсэбтэ табан жэлэй дүрбэн жэлэй туршада иимэ гаргаша 60 миллиард түхэриг болоо. Гэхэтэй хамта, хэдэ хэдэн министерствэнүүд, захиргаанууд үйлэдбэридэ наука болон техникын туйлалтануудые түргөөр нэбтэрүүлхэ асуудалда анхаралаа ёһотоор хандуулнагүй.

Элидхэл дотор арадай материальна болон культурна ажаһуудал һайжаруулха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдаа. 1974 ондо хүн зоной бодото олзо доход 4,2 процентээр ехэ болохо юм.

Комиссинуудай даабаряар депутат түсэбтэ, мүн бюджедтэ иимэ хубилалтануудые оруулха дурадхал хэбэ: арадай хэрэглэлэй эд бараа худалдалгые 130,2 миллион түхэригөөр ехэ болгохо; 1975 оной Гүрэнэй бюджедэй орошын хубиие 125 миллион түхэригөөр ехэ болгохо: союзна республикануудай бюджедүүдэй гаргашын хубиие 125 миллион түхэригөөр ехэ болгохо.

Арадай ажахые хүгжөөхэ 1975 оной гүрэнэй түсэбые комиссиин дурадхаһан хубилалтатайгаар һайшааха гэһэн дурадхал депутат оруулба. 1975 оной гүрэнэй бюджедые орошын талаар 208.599 миллион түхэриг, гаргашын талаар 208.411 миллион түхэриг хэмжээтэйгээр баталхые дурадхагдана. Тиихэдээ бюджедэй орошонь гаргашаһаа 188 миллион түхэригөөр ехэ байхаар хараалагдана.

СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ 1975 оной Гүрэнэй түсэб тухай, СССР-эй 1975 оной Гүрэнэй бюджет ба СССР-эй 1973 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай асуудалаар иимэ депутадуул үгэ хэлээ гэбэл: **Н. Ф. Васильев** — РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, **А. А. Титаренко** — Украинын компартиин ЦК-гай секретарь, **Т. Я. Киселев** — Белоруссиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, **Н. А. Злобин** — «Зеленоградстрой» трестын 111-дэхи барилгын управлениин комплексно бригадын бригадир, **Н. Д. Худайбердыев** — Узбегэй ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ.

Энээгээр Союзай Соведэй нэгэдэхи заседани дүүрэбэ.

* * *

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй түрүүшын заседани Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **В. П. Рубенэй** түрүүлэлгэ доро 17 часта Палатануудай заседаниин зал соо нээгдэбэ.

Нүхэд **А. Н. Косыгинай, А. Я. Пельшинэй, Д. С. Полянскиин, А. Н. Шелепинэй, П. М. Машеровэй, Б. Н. Пономарёвой, Ш. Р. Рашидовай, Д. Ф. Устиновай** ерэжэ һуухадань, депутадууд ба айлшад удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтаа.

Депутат **П. Я. Страутманисай** СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшоор һунгагдаһантайнь дашарамдуулан, сесси тэрэниие Национальностьнуудай Соведэй хүдөө ажахын комиссиин гэшүүнэй уялгануудһаа сүлөөлбэ.

Национальностьнуудай Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ депутат **Н. И. Масленников** 1975 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб, СССР-эй 1975 оной гүрэнэй бюджет тухай, СССР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай түсэблэлгын-бюджетнэ болон һалбаринуудай комиссинуудай нэмэлтэ элидхэл хэбэ. КПСС-эй XXIV съезд дээрэ һайшаагдан абтаһан эб найрамдалта программые амжалтатайгаар бэелүүлһэнэй ашаар мүнөө амгалан тайбанаар ажаллаха таарамжатай һайн байдал манай арад зондо тогтоогдоод байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, тэрэнэй Политбюро дотоодын ба гадаадын политикын асуудалнуудаар политическэ, эмхидхэлэй туйлай ехэ хүдэлмэри ябуулна. Уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха, дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха хэрэгтэ ехэ туһа хүргэһэнэйнь түлөө КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Леонид Ильич Брежневтэ гүнзэгы сэдьхэлһээ баяр баясхалан хүргэхэ байнабди. Эсэшэ сусашагүй, аша үрэ ехэтэй ажал ябуулгаараа энэ хэрэгтэ ехэ туһа хүргэнэ.

1974 ондо промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 8 процентээр ургаха байна гэжэ оратор үргэлжэлүүлбэ. Энэнь юһэдэхи түсэбтэ табан жэлэй үнгэрһэн жэлнүүдэй турша соо эгээн үндэр үрэ дүн болоно. Бүхы союзна республиканууд үйлэдбэриингөө түсэбүүдые үлүүлэн дүүргэжэ байнхай.

КПСС-эй XXIV съезд дээрэ хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудые саашадань бэелүүлхэ, совет хүнүүдэй байдал һайжаруулха ехэ хүдэлмэри 1974 ондо хэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин 16-да болоһон ээлжээтэ Пленум 1975 ондо СССР-эй арадай ажахы хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые, СССР-эй 1975 оной гүрэнэй бюджедые хаража үзэһэн байна гээд Н. И Масленников хэлэбэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Пленум дээрэ дэлгэрэнгы үгэ хэлээ. Түсэбтэ табан жэлэй үнгэржэ байгаа дүрбэн жэлэй турша соо арадай ажахые хүгжөөлгын дүнгүүдтэ тэрэ гүнзэгы шэнжэлэл хэбэ. КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэриие манай бүхы парти, бүхы ажалшад хэрэг ябуулгынгаа хүтэлбэри болгон, хүлеэн абаһан байна.

1975 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбэй проект тухай хэлэхэдээ, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, арга нөөсэнүүдые бүрин хүсэдөөр ашаглаха хараа бодолтойгоор түсэблэлгын-бюджетнэ ба һалбаринуудай комиссинууд тэрэниие хаража үзэһэн байна гэжэ депутат тэмдэглээ.

Научно-техническэ дэбжэлтэ, эрдэм-техникын туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэ хадаа ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ гол нүхэсэл болоно. Энэ асуудалаар ехэ амжалтанууд туйлагдаа гэжэ комиссинууд тэмдэглээ. Гэбэшье хэдэ хэдэн министерствэнүүд эрдэм, техникын асуудалнууд тушаа түсэбөөр хараалагдаһан даабаряа дүүргээгүй байха юм.

Социально-экономическэ зорилгонуудаар КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлгэ капитальна барилгын хэрэгэй ямараар табигдаһанһаа гол түлэб дулдыдаха байна гээд нэмэлтэ элидхэл дотор тэмдэглэгдэнэ. Гэбэшье эндэ горитой дутуу дунданууд ушаржа байһаар. Нэн түрүүн энэнь үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүдые ашаглалгада оруулха түсэбүүдые бэелүүлгэдэ хабаатай байна.

Түүхэй эд болон материалнуудые алмалга, материалнуудые багаар гаргашалга арадай ажахын гол шухала зорилгонуудай нэгэнниинь болоно. Материальна нөөсэнүүдые арьбалха талаар министерствэнүүдтэ, албан зургаануудта үгтэһэн даабаринуудые гүрэнэй түсэб дотор баталха тухай СССР-эй Госпланай дурадхалые комиссинууд зүб гэжэ тоолоно гээд комиссиин түрүүлэгшэ хэлэбэ. Парти, правительствын эрилтэ хүсэлэнгүүдые хараада абажа, управлениинүүдэй генеральна схемэнүүдэй проектнүүдые министерствэнүүд ерэхэ жэлдэ табижа дүүргэхэ, эдээн дотор хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудые бодото дээрэнь бэелүүлжэ эхилхэ ёһотой гээд тэрэ тэмдэглээ.

Комиссинуудай һанамжа дурадхалнуудай ёһоор саг үргэлжын комиссинуудай заһабаринуудые хараада абажа, 1975 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб ба гүрэнэй түсэб тухай хуулиие һайшаан абаха гэһэн дурадхал Н. И. Масленников оруулба.

Арадай ажахын түсэбтэй тааралдуулан, 1975 оной гүрэнэй бюджет табигдаһан байна. Союзна республикануудай бюджедүүдэй хэмжээн 95,8 миллиард түхэриг байхаар тодорхойлогдоо. Тэрэ байгша онойхиһоо 8,5 процентээр ехэ. Энэнь союзна республика бүхэнэй экономико, соёл культура саашадань хүгжөөлгые хангаха байна.

208.598.531 мянган түхэригэй олзо доходтой, 208.410. 750 мянган түхэригэй гаргашатай, гаргашанһаа олзо доходой 187.781 мянган түхэриг ехэ байха заһабаринуудые хараада абажа, СССР-эй 1975 оной гүрэнэй бюджет ба гүрэнэй бюджет тухай хуули баталхые Н. И. Масленников дурадхаба.

СССР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоое баталхыень комиссиин түрүүлэгшэ дурадхаа.

Депутадууд: Украинын Компартиин ЦК-гай секретарь **Н. М. Борисенко**, Казахай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **С. Б. Ниязбеков**, Литвиин ССР-эй загаһа барилгын «Банга» гэжэ колхозой бригадир **А. П. Розефельд**, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо **Л. П. Лыкова**, Белоруссиин Компартиин ЦК-гай секретарь **А. А. Смирнов** 1975 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай, СССР-эй 1975 оной гүрэнэй бюджет тухай, СССР-эй 1973 оной гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай асуудалнуудаар хэгдэһэн элидхэлнүүд тушаа үгэ хэлэһэн байна.

Энээгээр Национальностьнуудай Соведэй түрүүшын заседани дүүрэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй сесси декабриин 19-нэй хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлнэ.

(ТАСС).

ГАЛААР „НААДАЖА“ БОЛОХОГҮЙ

Улаан-Үдэ хотодо, республикын аймагуудта хирэ-хирэ болоод лэ галай аюул тохёолдодог гээшэ. Иигэжэ арадай ажахыда, зарим айлда ехэхэн хохидол ушаруулагдадаг байна. Гал түймэрэй аюулһаа һэргылхэ дүрим зарим эрхэтэдэй нарин нягтаар сахидаггүй дээрэһээ гол түлэб түймэр болодог байна гэжэ эндэ онсолон тэмдэглэмээр. Энээниие баталһан нэгэ хэдэн жэшээ дурдая.

Горхоной леспромхозой дүрбэн айлай байдаг гэртэ түймэр һужэрэн носоһон байна. Энэ байшангай нэгэ байраданъ ажаһуудаг эрхэтэн Паук С. А. гэгшэ амбаараа гэрэлтүүлхын тулада юрын өөхэн дэн хэрэглэдэг байба. Тиихэдээ галай аюулһаа һэргылхэ дүрим сахидаггүй дээрэһээнь нэгэтэ түймэр нособо. Энэ амбаар хүнүүдэй ажаһуудаг байшанда няалдуулан баригдаһан байгаа. Һужэрһэн түймэр байшангай оройдо аһажа, ехэ аюул тохёолдуулаа. Эрхэтэн Паук С. А. гэгшэһээ гадна, энэ байшанда ажаһуудаг бусад айлнууд хохидолдо ороһон байгаа бшуу.

Баргажанай аймагай Баян гол тосхондо ажаһуудаг Очирова Д. гэгшэ үдэшэндөө үнеэгээ һааҳадаа керосин дэн носоодог байһан. Тэрэнээ носоһон зандань орхёод, гэртээ ябашаһан байгаа. Иимэ хайхарамжагүй дээрэһээнь түймэр болоожо, хоёр үнеэн, хоёр хонин, тугал дүрэһэн, малай байра галдуулһан байха юм. Республика дотор галай аюулай тохёолдоһон нимэшүү ушарнуудые тоолохо болбол олон.

Бага үхибүүдэй галаар наадаһан дээрэһээ болоожо, галай аюул баһа тохёолдодог байна. Багашуул харууһагүйгөөр гэртэ орхигдодог. Энээнһээ хамаг юумэн эхилдэг. Ехэ хүнүүд гэртэһээ гаража ошоходоо, зуруул, утюг гэхэ мэтээ саашань хэхээ мартаад ябашадаг зантай. 3-һаа 7 хүрэтэр наһатай үхибүүд һонюуша байдаг гээшэ ааб даа. Тэдэнэр хамаг юумые бариад, туршаад үзэхэ дуратай байдаг. Нэн түрүүндэ ялагаар салагар юумэн багашуулай анхарал татадаг. Галһаа һонирхолтой ялагар юун байхаб? Багашуул гал тээшэ дугташадаг, тэрэниие бариад үзэхэ, тэрээгээр наадаха гэжэ оролдодог.

Баргажанай аймагай Душелан тосхондо ажаһуудаг эрхэтэн Крылова бага үхибүүдээ гэртээ орхёод гараһан байгаа. Ямаршье харууһагүйгөөр үлэһэн багашуул дүтэхэнэ байһан зуруул абаад, тэрээгээрээ наадажа оробо. Тиигэжэ байһаар оро дэбдихэртээ гал аһаажархёо. Энэнь һужэрэн носожо, түймэр болобо. Хүршэнэрынь ерэжэ, багашуулые абараа, гэбэшье гэр байра, эд зөөринь сүм галдуулаа.

Үхибүүдэй гарһаа болоһон түймэрэй шалтагаанииинь шэнжэлжэ үзэхэдэ, ехэ хүнүүд зэмэтэй байдаг. Суурагатай байра гү, али таһалга соо үхибүүдые орхижо яашье болохогүй. Түймэрэй болоһон ушарта үхибүүд гэрһээ гаража шададаггүй. Яаралтай түргэн туһаламжа үзүүлхын аргагүй байдаг. Тиимэһээ үшөө дахин нигэжэ һануулнабди: бага үхибүүдые харууһагүйгөөр гэртээ орхижо болохогүй. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, галаар «наадажа» болохогүй.

В. КАРАТНИК,
Буряадай АССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министерствын түймэр саран унтараадаг таһагай инженер.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Парти арад зоноо шэнэ туйлалтануудтэ тээшэ хүтэлнэ» — «Правдын» декабриин 18-най түрүү бэшэг. «Түсэбтэ табан жэлые габшагай ажалаар дүүргэхэ» — СССР-эй юһэдэхи зарлалай Верховно Соведэй хоёрдохи сесси тухай тоосоон (эхин). «1975 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ депутат Н. К. Байбаковой элидхэлэй эхин.

Хоёрдохи хуудаһанда. Н. К. Байбаковой элидхэлэй түгэсхэл.

Гурбадахи хуудаһанда. «СССР-эй 1975 оной бюджет тухай, СССР-эй 1973 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай» СССР-эй финансын министр В. Ф. Гарбузовай элидхэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Табан жэлые түсэбтэ габшагай ажалаар дүүргэхэ (түгэсхэл). ТАСС-ай мэдүүлгэ.

СЭЭХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Дамжуулгын программа. 18.05 — «Альтаир» — ахамад классайхидай телевизионно клуб. 18.45 — «Только Урал» — киноочерк.

«Орбита». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. СССР-эй, ЧССР-эй суглуулагдамал командануудай наадан (3-дахи үе, үнгэтэ). 20.10 — «Эрэлхэг 119 үдэр» (үнгэтэ). 20.40 — «Странные взрослые» — уран һайханай телевизионно фильм (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 22.00 — «Элүүр энхэ байлга» — телевизионно журнал (буряадаар). 22.40 — телевизионно һонин.

Спорт

«ПОЛИТЕХНИАДА-74»

Сибириин ба Алас-Дурнын зүгэй политехническэ дээдэ һургуулинуудай боксёрнуудай суглуулагдамал командануудай мүрысөөн һаяхан Красноярск хотодо болоожо үнгэрбэ. Манай зоныя хэдэн дээдэ һургуулинуудай боксёрнууд долоодохёо үнгэргэгдэһэн «Политехниада-74» гэжэ заншалта нааданда хабаадаһан байна.

Нёдондо жэл иимэ ехэ мүрысөөнэй манай республикын ниислэл хотодо үнгэргэгдэхэдэнь, Зүүн Сибириин технологическа институдай боксёрнууд командаараа түрүүшын һуури эзэлээ һэн. Тиихэдэ хоёр боксёрнай — Цэндэн Жамбалов, Цырен Баиров хоёр илажа, зоныя чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй.

Энэ жэлдэ табан үдэрэй турша соо үргэлжэлһэн «Политехниада-74» гэжэ мүрысөөндэ илангаяа шанга тэмсэл болоо. Красноярскын политехническэ институдай боксёрнууд — нэгэдэхи, Зүүн Сибириин технологическа институдай команда — хоёрдохи, Хабаровска политехническэ институдайхид гурбадахи һуури эзэлбэ.

Красноярскын политехническэ институдай, манай технологическа институдай 8—8 хүн түгэсхэлэй уулзалгада хабаадаха эрхэдэ хүртэһэн байна.

Түгэсхэлэй мүрысөөн илангаяа шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. Эндэ манай боксёрнуудай булюу байдалтайгаар диилээгүй һаань, нүгөөдэдэнь түрүү һуури олгодог байба. Энэнь судьянарай буруу шиидхэбэри гэжэ һанахаар.

Зүүн Сибириин технологическа институдай барилгын факультедэй гурбадахи курсын студент Валерий Бальжанов 67 килограммай шэгнүүртэ тулалдахадаа, эрхим амжалта туйлажа, зоныя чемпион болоһон байха юм. Тиигэжэ тэрэ спортын мастерта кандидадай нормо дүүргэбэ.

Барилгын факультедэй гурбадахи курсын студент Цырен Баиров (51 килограмм) мэргэжэл шадабаритай байһанаа харуулаа. Гэбэшье түгэсхэлэй уулзалгада ана-мана тулалдажа, хоёрдохи һуурида гараха баатай болобо.

Механическа факультедэй 2-дохи курсын студентнэр Баир Бадмаев, Цэндэн Жамбалов, мяха-һүнэй промышленностиин технологиин факультедэй 1-дэхи курсын студент Сергей Баинов механическа факультедэй студент Сергей Галактионов, машина бүтээлгын факультедэй студент Николай Бедняков, электротехническэ факультедэй 4-дэхи курсын студент Юрий Пинтаев гэгшэд мүн лэ бэлиг шадабаритай байһанаа харуулан, хоёрдохи һуурида гаража, командынгаа амжалтада ехэ хубитаяа оруулһан байна.

— Энэ мүрысөөндэ манай зарим спортсменүүд хаба шадалаа, мэргэжэл шадабаряа хүсэд харуулжа шадаагүй. Тиин ерэхэ жэлэй нааданда энэ дутагдалаа зайсуулжа, бүри һайнаар тулалдахые оролдохо байха, — гэжэ эдэнэй тренер — Зүүн Сибириин технологическа институдай физическэ хүмүүжүүлгын кафедрын ахалагша багша Борис Дугаржапович Доржиев хөөрэнэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

Эхилын саанаһаа

ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ?

СССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сессиин Москвада нээгдэһэн тухай мэдээсэлнүүдые гадаадын олон газетэнүүд толилбо. СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб, СССР-эй 1975 оной гүрэнэй бюджет энэ сесси дээрэ баталагдан абтаха байна. Партиин XXIV съезд дээрэ һайшаагдан абтаһан экономическа политикаяа КПСС, Совет гүрэн залан сэхээр бэелүүлжэ, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлһэнэй ашаар арад зоной байдалай материальна ба соёлой хэмжээе нилээд дээшэлүүлжэ байна гээд социалис оронуудай хэблэл тэмдэглэнэ.

Германиин Демократическа Республикын экономикын хүгжэлтын амжалтанууд тухай статьяе Германиин социалис нэгэдэмэл партиин ЦК-гай орган — «Нойес Дойчланд» газетэ толилбо.

Египедэй Араб Республикын президент А. Сададай Иранай «Эттелаат» газетын корреспонденттэй хэһэн хөөрэлдөөе Египедэй Араб Республикын хэблэл үргэнөөр тунхаглана. Женевэдэхи эбэй конференци Дүтын Зүүн зүгтэ амгалан байдал хангаха байна гэжэ А. Садат онсолон тэмдэглээ.

Ливанда эсэргүү харата муухай ябуулгануудаа Израилиин үргэлжэлүүлжэ байһан тухай Болгариин «Работническо дело» газетэ бэшэнэ. Тель-Авивай хүтэлбэрилэгшэд зэрлиг муухай ябуулгаяа үргэлжэлүүлхэдээ. Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые шахардуу шанга болгоһонойнгоо түлөө харюусаха ёһотой гээд газетэ мэдээсэнэ.

Советскэ Союзай, Холбоото Штадуудай хоорондохи харилсаанай һайжаржа байһан тухай шэнжэлэлнүүдые Американ «Нью-Йорк таймс», Англиин «Файнэншл таймс» газетэнүүд толилходоо, стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха талаар гаргагдаһан хүсэлэл оролдолго уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха байна гээд тэмдэглэнэ.

Урда Вьетнамай хүн зоноор дэмжэгдэдэггүй сайгон захиргаанай доройтон муудажа байһан тухай Парижай «Фигаро» газетэ бэшэнэ.

Шахардуу шанга байдал һуларуулха, Европодо ба бүхы дэлхэй дээрэ амгалан гуримаар зэргэ оршохо гол ёһые баталха хэрэгтэ Пекинэй хүтэлбэрилэгшэдэй бэелүүлжэ байгаа зүрюу харша политикые Польшын «Трибуна люду» элиршэлэн харуулна. Уласхоорондын политическэ байдалай һайжаралгада тойбо татахые һэдэн, пролетарска интернационализмын гол ёһонуудые, бүхы оронуудай ажалшадай аша туһые тоошоодоггүй байһанаа Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд элирхэйлэн харуулна гээд газетэ тэмдэглэнэ.

Дайн байдалдаанда ами хаадаг, хорото бусад газуудые, бактериологическа зүйлнүүдые хэрэглэхые хорихо тухай 1925 ондо Женевэдэ абтаһан протоколые США-гай сенадай эсэслэн баталһан тухай дэлхэйн газетэнүүд үргэнөөр бэшэнэ.

(ТАСС).

НЬЮ-ЙОРК

Эб найрамдалай хэрэг илан мандана

ТАСС

Уласхоорондын аюулгүй байдал бэхижүүлхэ тухай декларациие бэелүүлхэ шухала шиидхэбэри ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXIX сесси баталан абаба. Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха ба эб найрамдал хангахые хүсэдэг ООН-ой гэшүүн олонхи гүрэнүүдэй эрмэлзэлые элирхэйлэн харуулһан тогтоол олонхиин дуугаар абтаһан байна.

Һүүлэй үедэ уласхоорондын харилсаа холбоо тогтоохо, эб найрамдал хангаха талаар ехэ амжалтануудай туйлагдаһые Генеральна Ассамблей һайшаана гээд документ дотор хэлэгдэнэ. Гэхэ зуура, дэлхэйн элдэб районуудта дайн байлдаанууд болоһоор, хёмороо зүришэлдөөнүүд гараһаар.

Эб найрамдал хангахын, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын, мүн зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохын тула шухала хэмжээнүүдые бэелүүлхэ уряатайгаар Генеральна Ассамблей бүхы гүрэнүүдтэ хандаба.

Дуугаа үгэлгэдэ хабаадахаяа Хитадай түлөөлэгшэ арсаһан байна.

НЬЮ-ЙОРК

НОМ БАРЛАН ХЭБЛЭГШЭДЭЙ ХАРИЛСААН

ТАСС

«Макгроу-Хилл бук компани» үгэжэ американ хэблэлэй ба Авторай эрхэнүүдэй талаар бүхэсоюзна агентствын хоорондохи харилсаа холбоон тухай хэлсээндэ эндэ гар табигдаба. Совет авторнуудай номуудые США-да англи хэлэн дээрэ, харин американ авторнуудай номуудые СССР-тэ ород хэлэн дээрэ хэблэн барлахые энэ хэлсээгээр хараалагдана.

Элдэб номуудые хэблэн барлаха тухай тодорхой хэлсээнүүдтэ гар табихаар бэлдэгдэжэ байна. Совет авторнуудай 40 шахуу ном ойрын сагта США-да хэблэжэ гаргахые «Макгроу-Хилл» бэлэдхэжэ байна. «Макгроу-Хиллэй» хэблэн гаргаһан хэдэ хэдэн номуудые ород хэлэн дээрэ оршуулжа гаргаха байнабди.

Совет хэблэлэй эмхинүүдэй американ хэблэлэй фирмэнүүдтэй харилсаа холбоое саашадань үргэдхэхэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна.

КАУЛА-ЛУМПУР

ВРАЧНУУД ОЛОШОРХО

ТАСС

Малайзиин парламентын сесси эндэ болоожо, оронойЭлүүрые хамгаалгын министерствын 1975 оной бюджет баталба. Медицинскэ хангалгада правительство 405 миллион малайзиин доллар һомолоо. Мэргэжэл шадабаритай медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэлгэдэ энээнэй ехэнхи хубинь гаргашалагдаха байна. 1980 он болотор орон дотор врачнуудай тооe 4.500-да хүргэхөөр правительство түсэблэнэ. Тиихэдэнь Малайзиин 3.500 хүн бүхэндэ нэгэ доктор хүртэдэг болохо юм. Мүнөө орон дотор 2.600 врач хүдэлнэ. Эдэнэй туд бүхэнниинь 4.200 хүниие хангадаг байна.

РИМ

Италиин ажалшадай тэмсэл

ТАСС

Италиин полиграфическа предприятинуудай ажалшад 24 часай буһалгаа соносхожо, ажалаа зогсообо. АНСА гэдэг агентствын телетайпууд ааран зогсоо. Ажалай хамтын хэлсээгээ дахинаа хаража үзэхэ тухай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ талаар хэблэлэй предприятинуудай эзэдэй таарахагүй хараа бодол баримталхадань, полиграфистнууд, Италиин журналистнууд буһалгаа соносхоһон байгаа.

Полиграфистнуудай буһалгаа хэһэнһээ уламжалан, Италиин бүхы газетэнүүд гараагүй.

Хэблэлэй эзэдэй хараа бодолһоо уламжалан, полиграфистнуудай, журналистнуудай, профсоюзтай хөөрэлдөөнүүд зогсоогдожо, информациин бүхы секторто хүшэр бэрхэтэй байдал тохёолдобо гээд «Унита» газетэ түрүү бэшэг соогоо мэдээсэнэ.

БЕЙРУТ

Израилиин сэрэгэй харата ябуулганууд

ТАСС

Урда Ливанай Хальта, Крум Аль-Гарб. Рашайя Аль-Фуххар, Бейт-Лиф, Блида. Сальхани ба бусад һууриин тосхонуудые Израилиин дээрмэшэ сэрэгүүд ехэ буугаар буудаба.

Хүдөө ажахын ургамалнуудта ехэ хохидол ушаруулагдаа, олон байшан гэрнүүд һандаргагдаа.

Израилиин сэрэгэй самолёдууд Урда Ливанай бүхы районууд дээрэ ниидэнэ.

Ливанай Обороныһ министерство коммюнике тунхаглуулхадаа, декабриин 18-най үглөөгүүр Израилиин патруль Ливанай газар дайда руу нэбтэрэн ороо гээд мэдээсэнэ.

Ээрхэг түримхэйшүүл зургаан байшан гэр тэһэлһэн, нэгэ үхибүүе шархатуулһан, тосхоной дүрбэн хүниие хүсөөрөө барижа, Израилиин газар руу абаашаһан байна.

РИМ

ИКП-гэй ГЭШҮҮД ОЛОШОРНО

ТАСС

Италиин Коммунис партида шэнэ гэшүүдые абаха, партийна билеэдүүдые һэлгэхэ жэл бүриин ажал ябуулга амжалтатайгаар үнгэржэ байна. 1 миллионһоо үлүү хүн 1975 оной түхэлэй билеэдүүдые абаба. Энэ ажал ябуулгын үеэр 11 мянга гаран ажалшан Италиин Коммунис партида ороһон байна.

ХАНОЙ

СҮЛӨӨРЭЛГЫН НАЦИОНАЛЬНА ФРОНТЫН ОЙ

ТАСС

Урда Вьетнамай Сүлөөрэлгын национальна фронтын эмхидхэгдэн байгуулагдаһаар арбан дүрбэн жэлэй ойн урда тээхэнэ фронтын ЦК-гай Президиумэй үргэдхэгдэмэл заседани һаяхан Урда Вьетнамай сүлөөлэгдэһэн районуудай нэгэндэ болобо. Һүүлэй үедэ Урда Вьетнамай арад зон, тэрэнэй зэбсэгтэ хүсэнүүд революциин туйлалтануудые хамгаалан, сайгон захиргаанай хархис муухай ябуулгануудта хатуу шанга харюу сохилто үгэһэн байна гэжэ ЦК-гай Президиум тэмдэглээ. Эдэнэй шэн зоригто тэмсэлэй ашаар сүлөөлэгдэһэн районууд патриодуудай мэдэлдэ байлгагдажа, үйлэдбэри хүгжөөгдэһэн, арад зоной байдал һайжаруулагдаһан байна. Сүлөөрэлгын национальна фронтын, Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын нэрэ хүндэ уласхоорондын оршом соо дээшэлээ

Урда Вьетнамай Сүлөөлэгдэһэн районуудта энэ ехэ амжалтын туйлагдажа байхадань, сайгон зонодо экономическа байдал улам хүндэржэ, Тхиеугай захиргаанай ба гүрэнэй мэдэлдэ байдаг районуудай хүн зоной хоорондо хёмороо зүришэлдөөнүүд гарана. Эб найрамдалай, демократиин, национальна сүлөөрэлгын түлөө сайгон зонойхи хүн зоной хэһэн тэмсэлые НФОЮВ-ай ЦК-гай Президиум халуунаар амаршалба. Патриотическа тэмсэлдэ политическэ гурбадахи хүсэнүүдэй хэһэн туһа нэмэриие тэрэ үндэрөөр сэгнэбэ.

Бүгэдэ арадай нэгэдэл бэхижүүлгэ, национальна эблэрэлгын ба үгэеэ ойлголсолгын түлөө тэмсэхэ гэжэ национальна фронтын, Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын гол шухала зорилго болоно гэжэ НФОЮВ-ай ЦК-гай Президиум тоолоно.

ДЕЛИ

ИНДИИН «ХАРА АЛТАН»

ТАСС

Индиин геологуудай Камбейскэ тохойдо нээһэн нефтиин шэнэ ашагта малтамалай, мүн Ассам, Гуджарат штадуудта нефть олзоборилон абалгые үргэдхэһэнэй ашаар Инди жэлэй турша соо «хара алта» олзоборилон абалгаяа 15 миллион тоннодо хүргэхэ байна. Энэнь 1974—1979 онуудай түсэбтэ табадахи табан жэлэй даабаряар хараалагдаһанһаа 3 миллион тонноор ехэ болоно гээд нефтиин ба байгаалиин газай талаар гүрэнэй комиссиин эндэ тунхаглагдаһан мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ. Бомбей шадархи Камбейскэ тохойдо 1976 оной тэн багһаа промышленна аргаар нефть үйлэдбэрилэн абалга эхилхэ юм.

Мүнөө Инди жэл бүри 12 миллиард рупий гаргашалан ондоо оронуудһаа нефть худалдажа абаад, эрилтынгээ 65 процентые хангана.

ДЕЛИ

Һууриин тосхонуудые электрижүүлнэ

ТАСС

Индиин эгээл гээгдэнги штадуудай нэгэн — Бихар штадай 10 мянган һууриин тосхониие электрижүүлхэ хүдэлмэри дүүргэгдэбэ. Энэ хадаа штадай бүхы тосхонуудай дүрбэнэй нэгэ хубинь болоно гээд хүдөө нютагуудые электрижүүлхэ нэгэдэлэй эндэ тунхаглагдаһан тоосоон дотор хэлэгдэнэ. Нэгэдэлэй холын хараата түсэбэй үндэһөөр штадай һууриин тосхонуудые электрижүүлхэ хүдэлмэри 1977 ондо дүүргэгдэхээр хараалагдана. Бихар штадта бэелүүлэгдэжэ байгаа программын энэ амжалта Индиин зүүн штадые экономическа гээгдэлһээ гаргаха байха гээд «Хиндустан таймс» газетэ бэшэнэ.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Хайрата эхэ

ЦЫРЕНОВА Чимитцырен Оронжуевнагай

наян табан наһан дээрээ наһа бараһантайнь дашарамдуулан, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн, Цырен-Базар Бадмаевта Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлени, «Байгал» журналай редакциин коллектив гүнзэгы шаналалаа мэдүүлнэ.

«БУРЯАД ҮНЭН» 1974 оной декабриин 20. 4-дэхи хуудаһан. Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-01641. Заказ № 3044